

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Natalija Pavlin

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2002

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Natalija Pavlin

MENTOR: dr. Andrej A. Lukšič

**ZUNANJA MEJA EVROPSKE UNIJE
S Poudarkom NA VZPOSTAVITVI
SCHENGenskega MEJNEGA REŽIMA
MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN
REPUBLIKO HRVAŠKO**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2002

***Meje so in meje bodo.
Dejanske, namišljene ali oboje.
Ločujejo, oddaljujejo in poudarjajo razliko med "nami" in "njimi".
Če nimamo dejanskih, si jih gradimo v glavi.
Dejanske meje obstajajo toliko časa,
dokler imamo namišljene in
ko nekoč ne bomo imeli več meja v glavi,
tudi dejanske ne bodo potrebne.
Do takrat pa lahko imamo svobodo in enakost v okviru meja.
Dejanskih ali namišljenih.***

KAZALO

1. UVOD	2
2. KRATEK ORIS NASTANKA EVROPSKIH SKUPNOSTI IN EVROPSKE UNIJE TER POMEN ZA VZPOSTAVITEV SKUPNE ZUNANJE MEJE	4
2.1. Faze pridruževanja držav Evropski uniji	6
3. SLOVENIJA IN ČLANSTVO V EVROPSKI UNIJI	8
4. PREGLED RAZVOJA VZPOSTAVITVE ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE OD "ZELENEGA E" DO SCHENGENSKEGA IZVEDBENEGA SPORAZUMA	11
4.1. Schengenski sporazum I	13
4.2. Schengenski sporazum II	14
4.2.1. Dvostopenjski uveljavitveni mehanizem Schengenskega izvedbenega sporazuma	15
4.2.2. Vsebina Schengenskega izvedbenega sporazuma	16
5. KOMPENZATORNI UKREPI SCHENGENSKEGA IZVEDBENEGA SPORAZUMA	19
6. REPUBLIKA SLOVENIJA IN NJENE MEJE	23
6.1. Odprta vprašanja v zvezi z državno mejo med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško	26
6.2. Razmerje med Schengenskim izvedbenim sporazumom in Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško	30
7. STRATEGIJA SLOVENIJE ZA VZPOSTAVITEV ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE NA MEJI Z REPUBLIKO HRVAŠKO	32

7.1. Ministrska koordinacija za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije	33
8. VZPOSTAVLJANJE SCHENGenskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije na meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško	35
8.1. Varnostni nadzor Ministrstvo za notranje zadeve (Generalna policijska uprava Republike Slovenije)	36
8.2. Carinski nadzor – Ministrstvo za finance (Carinska uprava Republike Slovenije)	38
8.3. Inšpekcijski nadzor – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Veterinarska uprava Republike Slovenije in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo)	39
8.4. Inšpekcijski nadzor – Ministrstvo za zdravje (Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije)	41
9. NAČRT IZGRADNJE MEJNIH PREHODOV NA BODOČI ZUNANJI MEJI EVROPSKE UNIJE NA MEJI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO HRVAŠKO	42
10. OCENA STROŠKOV VZPOSTAVITVE ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE NA MEJI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO HRVAŠKO	45
11. ZAKLJUČEK	47
12. LITERATURA IN VIRI	48
12.1. INTERNETNI VIRI	50
13. PRILOGI	
PRILOGA 1: KOMPENZATORNI UKREPI SCHENGenskega IZVEDBENEGA SPORAZUMA (SCHENGEN II)	54

**PRILOGA 2: IZGRADNJA MEJNIH PREHODOV PO
PREDNOSTNIH SKLOPIH**

55

SEZNAM KRATIC UPORABLJENIH V DIPLOMSKI NALOGI

ESPJ – Evropska skupnost za premog in jeklo

EGS – Evropska gospodarska skupnost

EURATOM – Evropska skupnost za jedrsko energijo

EEA – Enotni evropski akt

EU – Evropska unija

EUROPOL – Urad evropske policije

SFRJ – Socialistična federativna Republika Jugoslavija

SOPS – Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško

SIS – Schengenski informacijski sistem

CURS – Carinska uprava Republike Slovenije

VURS – Veterinarska uprava Republike Slovenije

CIS – Carinski informacijski sistem

BIP – mejna kontrolna točka (ang. Border inspection post)

1. UVOD

Leto 2004 se nezadržno bliža. Med sprejetimi pogajalskimi izhodišči je v poglavju 24 – Pravosodje in notranje zadeve zajeto tudi vprašanje vzpostavitve zunanje južne meje Evropske unije, ki bo po sprejetju Slovenije v Evropsko unijo potekala med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. To pomeni, da bo Slovenija postala "zunanja država", ki bo morala na meji z Republiko Hrvaško vzpostaviti schengenski mejni režim, s katerim bo zagotavljala sebi in ostalim 24 članicam Evropske unije strokoven in kakovosten mejni nadzor, ki ne bo dopuščal "varnostnega deficita". Po drugi strani pa popolna implementacija schengenskega *acquisa* vključuje tudi abolicijo notranjih meja z Italijo, Avstrijo in Madžarsko (ob predpostavki, da tudi Madžarska postane polnopravna članica Evropske unije istočasno s Slovenijo). Po predvidevanjih in glede na dosedanje izkušnje drugih držav, ki so postale članice Evropske unije, naj bi se to zgodilo do leta 2006.

Vzpostavitev zunanje meje Evropske unije med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je izjemnega pomena za slovensko vključevanje v evropski politični in gospodarski prostor. Predstavlja prednostno nalogo izvajanja slovenske politike tako na zakonodajni kot tudi izvedbeni ravni. Ravno zaradi relevantnosti in aktualnosti omenjenega vprašanja sem se v svoji diplomski nalogi osredotočila na korake, ki jih je Slovenija že izvedla na tem področju ter izpostavila nekatera odprta vprašanja, ki ovirajo Slovenijo na poti do čimprejšnje popolne implementacije schengenskega *acquisa*. Teh odprtih vprašanj je veliko. Nekatere sem podrobneje predstavila v nadaljevanju naloge: napeti odnosi med Slovenijo in Hrvaško zaradi nerazrešenih vprašanj v zvezi z državno mejo, vprašanje pomembnosti in s tem popolne uveljavitve Sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, finančna vprašanja, ki se pojavljajo ob uvajanju kompenzatornih ukrepov Schengenskega izvedbenega sporazuma ter operacijske težave v zvezi z vzpostavitvijo varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji z Republiko Hrvaško. Pri vsem tem pa se je potrebno zavedati, da pomenijo izgradnja celotne infrastrukture na mejnih prehodih ter stroški, povezani

s strokovnim in tehnično zadovoljivim mejnim nadzorom, začasno rešitev, ki bo funkcionalna le do vstopa Republike Hrvaške v Evropsko unijo.

Celotna diplomska naloga je vsebinsko in perceptivno razdeljena na tri dele.

V začetnem (normativnem) delu sem na kratko predstavila zgodovinski razvoj "schengenske" ideje vse od vzpostavitve "zelenega E" pa do konkretnih kompezatornih ukrepov, ki jih določa Schengenski izvedbeni sporazum. Vključila sem tudi kratek opis uspešnosti Slovenije pri pogajanju za članstvo v Evropski uniji s poudarkom na poglavju 24 – Pravosodje in notranje zadeve.

Drugi, krajši del, predstavlja Slovenijo in njene mejne značilnosti, osredotoča pa se nerazrešena sosedska vprašanja, ki lahko vplivajo na dinamiko vzpostavitve zunanje meje z Republiko Hrvaško.

Zadnji del diplomskega dela se nanaša na težave, ki izhajajo iz obvezujočih schengenskih kriterijev, potrebnih za vzpostavitev zunanje meje. Opredelila sem Strategijo Slovenije za vzpostavitev zunanje meje z Republiko Hrvaško ter varnostni, carinski in inšpekcijski nadzor, ki mora biti v skladu z določenimi schengenskimi kriteriji. Povsem na koncu pa sem se na kratko dotaknila tudi finančnih vprašanj, ki v končni fazi najbolj vplivajo na realizacijo vseh obvez, izhajajočih iz Schengenskega izvedbenega načrta.

Pri pisanju naloge sem se opirala predvsem na sekundarne vire (dokumenti, knjige in internetni viri), v veliko pomoč pa so mi bila tudi strokovna mnenja mag. Slavka Debelaka, ki vodi Operativno skupino SVEZ za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije.

2. KRATEK ORIS NASTANKA EVROPSKIH SKUPNOSTI IN EVROPSKE UNIJE TER POMEN ZA VZPOSTAVITEV SKUPNE ZUNANJE MEJE

Evropska skupnost se je začela oblikovati aprila 1951, ko je bila s Pariško pogodbo ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ), predvsem zaradi gospodarskega sodelovanja ter pomoči zaposlenim v premogovništvu in jeklarski industriji. Skupnost je začela delovati leta 1952. Prvi temelj evropske integracije pa predstavlja podpis Rimske pogodbe leta 1957. Z njim je bila ustanovljena Evropska gospodarska skupnost (EGS), ki je začela delovati z januarjem 1958. Glavni cilji Evropske gospodarske skupnosti so bili uravnotežen in stabilen gospodarski razvoj, izboljšanje življenjske ravni, poglobitev gospodarske in politične povezanosti držav članic ter s tem tudi vzpostavitev skupnega trga. Leta 1957 je bila ustanovljena še tretja evropska integracija (ravno tako s podpisom Rimske pogodbe), tj. Evropska skupnost za jedrsko energijo (EURATOM). Njeni cilji so bili med drugim tudi: vzpodbujanje raziskav in naložb na področju jedrske energije, skrb za enoten razvoj varnostnih standardov in oblikovanje skupnega trga za jedrsko gorivo (glej Moussis, 1999:31).

Odločnejši korak je sledil leta 1967, ko so bile ustanovljene Evropske skupnosti (ES) kot rezultat povezovanja do takrat obstoječih evropskih gospodarskih skupnosti. Čeprav je bil prvotni cilj le gospodarsko sodelovanje, ki je vključevalo vzpostavitev evropskega skupnega notranjega trga, je ta združitev predstavlja predhodno politično združitev Evrope. V Enotnem evropskem aktu (EEA) iz leta 1986 pa je bilo že konkretno določeno, da je potrebno obstoječi skupni trg EGS preoblikovati v notranji trg, kar je pomenilo bistveno reformo dotedanjih pogodb evropskih skupnosti (glej Moussis, 1999:36).

Evropska gospodarska skupnost je bila izključno ekonomska integracija in je temeljila na notranjem trgu, ki ga v najožjem smislu označujejo štiri svoboščine: prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala. EGS je imela vedno večji vpliv na zunanjo politiko posameznih držav članic, kar je pripeljalo do podpisa Pogodbe o Evropski uniji I in s tem tudi do ustanovitve Evropske unije (EU). Pogodba o Evropski uniji I je bila

podpisana v Maastrichtu leta 1992, v veljavo pa je stopila novembra 1993. Tako je Maastrichtska pogodba, poleg tega da je nadaljevala pot, ki jo je začrtal že EEA, preseгла zgolj ekonomski značaj evropskih skupnosti. Temeljni cilj Maastrichtske pogodbe je bil torej nadgraditi enotni evropski trg s popolno politično in gospodarsko unijo. Ta vključuje sodelovanje med državami članicami tudi na področju skupne zunanje in varnostne politike (drugi steber EU) ter na področju pravosodja in notranjih zadev (tretji steber EU). Jedro EU še vedno predstavlja Evropska skupnost (prvi steber EU), ki je s Pogodbo o ustanovitvi Evropske unije I razširjena tako, da vključuje carinsko unijo, notranji trg, skupno kmetijsko politiko in ekonomsko ter monetarno unijo. Dodane pa so ji nove oblike medvladnega sodelovanja držav članic na področju skupne zunanje in varnostne politike ter sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev (glej Moussis, 1999:36). Države članice so se dogovorile, da si bodo prizadevale za postopen razvoj skupne zunanje in varnostne politike, ki bo osredotočen na varovanje skupnih vrednot, temeljnih interesov, neodvisnosti EU in ohranjanje miru ter krepitev mednarodne varnosti. Maastrichtska pogodba določa tudi ustanovitev oziroma razvoj tesnejšega sodelovanja med dvema ali več državami članicami, s čimer je dana osnova za sodelovanje na podlagi schengenskih sporazumov (Burian, 1999:18).

Pogodbo iz Maastrichta je nadgradila in dopolnila Pogodba o Evropski uniji II, ki je bila sprejeta v Amsterdamu. T.i. Amsterdamska pogodba je bila podpisana junija 1997 in je stopila v veljavo maja 1999. Tako kot Maastrichtska tudi ta pogodba temelji na treh stebrih, ki pa jih neprimerno bolj konsolidira, in v veliki meri poudarja predvsem spoštovanje človekovih pravic in demokratična načela v državah članicah. Pogodba o Evropski Uniji II temelji na štirih temeljnih načelih:

- Zaposlovanje, socialna listina in državljske pravice postanejo prednostne naloge evropskih integracijskih procesov.
- Države članice se med drugim v Amsterdamski pogodbi obvežejo, da bodo odpravile še zadnje ovire prostega gibanja ljudi. Tako bodo države članice EU povečale varnost in okrepile sodelovanje znotraj Schengenskega sporazuma v naslednjih petih letih. Vse takšne odločitve morajo biti sprejete v Evropskem svetu enoglasno. Pomembno je poudariti, da gre pri Schengenskem sporazumu in

politiki zaposlovanja za tako imenovani proces komunitarizacije, kar pomeni, da se nekatere politike selijo iz tretjega stebra EU v prvega, vendar se o njih še vedno odloča na osnovi enoglasnega glasovanja v Svetu EU.

- Evropska unija je spoznala, da je skrajni čas, da odigra vidnejšo vlogo pri urejanju svetovnih problemov. Zato je pomembno, da EU zgradi skupno evropsko identiteto, ki bo podprta z učinkovitim sistemom odločanja v kriznih razmerah. Države članice so se dogovorile, da je odločitev o sodelovanju v skupni zunanji in varnostni politiki v rokah držav članic in ne institucij EU.
- Ker države članice pričakujejo in hkrati spodbujajo nadaljnje širjenje EU, je postalo očitno, da morajo postati institucije in organi EU bolj učinkoviti (glej Moussis, 1999:37).

Zadnja pogodba, ki so jo podpisale države članice EU, je Pogodba iz Nice, podpisana 26. februarja 2001. V veljavo je stopila, ko jo je ratificirala zadnja od držav EU - Irska¹ (Internet 2). Pogodba iz Nice prinaša nove spremembe predvsem v zvezi s protokolom o širitvi, v katerem so prihodnjim članicam dodeljeni sedeži in glasovi v skupnih evropskih institucijah. Sicer pa pogodba krepi možnost povezovanja le dela članic znotraj same EU, nadgrajuje možnost sankcioniranja članice v primeru kršenja skupnih vrednot in načrtuje pot razvoja skupne evropske obrambe (Internet 11).

2.1. Faze pridruževanja držav Evropski uniji

EU je do sedaj doživela že več širitev oziroma pridružitvev evropskih držav. Države, ki so s podpisom pogodbe o ustanovitvi ESPJ postale ustanovne članice EU, so: Belgija, Luksemburg, Nizozemska, Zvezna republika Nemčija, Francija in Italija. Leta 1973 so se Evropskim skupnostim pridružile še Velika Britanija, Irska in Danska, Norveška pa zaradi neuspelega referendumu ni postala članica. Leta 1981 je postala nova pridružena članica tudi Grčija, leta 1986 pa še Španija in Portugalska.

---

¹ 20.10.2002 - Irski volivci so na referendumu z veliko večino podprli pogodbo iz Nice, temeljni dokument za izvedbo širitve Evropske unije, ter s tem odpravili eno od glavnih ovir na poti do sklenitve tega zgodovinskega procesa, ki naj bi v povezavo v letu 2004 pripeljala deset novih držav članic, tudi Slovenijo (Internet 11)

Decembra 1991 so se v Maastrichtu odločili, da enotni trg nadgradijo z gospodarsko in denarno unijo, politiko pravosodja in notranjih zadev ter skupno zunanjo in varnostno politiko, s čimer je Evropska skupnost uradno postala Evropska unija. Dosedanjo zadnjo uradno širitev EU pa predstavlja vključitev Avstrije, Finske in Švedske leta 1995 (Moussis, 1999:32, 33).

Kandidatke za naslednjo širitev Evropske unije, ki naj bi bila izpeljana že leta 2004, so: Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija (Internet 3). Ta širitev predstavlja odločilno točko v zgodovini Evropske unije, saj gre za največjo doslej. S tem dejanjem se bo morala spremeniti institucionalna in organizacijska shema EU, ki predvideva tudi spremembo zunanje meje (glej Tabela 1). Vsekakor bodo leta 2004 nastale velike spremembe, še posebej, če bo EU želela vključiti še druge države: Bolgarijo, Romunijo, Hrvaško, Turčijo...

Tabela 1: Predvidena dolžina bodoče zunanje meje EU (Schengenska meja) po posameznih državah kandidatkah.

Država	Dolžina zunanje meje (km)
Latvija	437
Litva	905
Poljska	1015
Slovaška	97
Madžarska	655
Slovenija	670

Vir: razgovor z mag. Slavkom Debelakom

Tabela 1 prikazuje predvideno dolžino zunanje meje EU po posameznih državah kandidatkah. Razvidno je, da bo imela Slovenija 670 kilometrov schengenske meje, kar predstavlja 15 procentov celotne zunanje meje EU.

3. SLOVENIJA IN ČLANSTVO V EVROPSKI UNIJI

Postopek za zadnjo širitev EU se je začel 30. maja 1998. S pogodbo, podpisano 26. februarja 2001 v Nici, pa je bila predvidena razširitev EU na 25 držav. Države kandidatke (Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija) so podpisale Evropske sporazume o pridružitvi in s tem postale pridružene države EU. Tako je za širitev predvidenih deset držav, kar pomeni, da bo leta 2004 EU sestavljena iz 25 držav članic.

Evropski pridružitveni sporazum se loči od navadnih mednarodnih dogovorov o pridružitvi po oblikah sodelovanja, ki niso zgolj gospodarske narave. Poleg ustanovitve običajnega skupnega trgovinskega področja je določen tudi postopek za krepitev političnega dialoga in kulturnega sodelovanja (glej Vršaj, 2002:152).

Slovenija se je že po kratkem času samostojnosti, še pred dokončno izpeljavo postopka ločitve od Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ), začela povezovati z EU predvsem na zakonodajnem področju. Do tega koraka je prišlo zaradi ocene Državnega zbora "...da je bodoči razvoj Slovenije tako na gospodarskem kot na vseh drugih področjih optimalno mogoč le skupaj z drugimi državami, ki so že vključene oz. naj bi se v kratkem vključile v Evropsko unijo" (Dolčič, 1999:15).

Leta 1992 se je Slovenija vključila v program finančne in tehnične pomoči – Phare, leta 1993 pa je stopil v veljavo Sporazum o sodelovanju med Slovenijo in Evropsko unijo (Internet 7). Tako je Slovenija s 1. februarjem 1999, ko je stopil v veljavo "Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani"², postala pridružena država EU z velikimi možnostmi, da postane tudi država članica. Za Slovenijo se z uveljavitvijo navedenega sporazuma niso bistveno

---

² Podpisan 10. junija 1996, ratificiran 15. julija 1997.

spremenile določene pravice in obveznosti, saj je odnose med Slovenijo in EU že urejal tako imenovani Začasni sporazum (Dolčič, 1999:16).

Evropski sporazum ureja odnose na področju trgovine, političnega dialoga, usklajevanja zakonodaje, tehnične in finančne pomoči skupnosti ter na številnih drugih področjih sodelovanja. Institucionalni okvir evropskega sporazuma določa mehanizem za izvrševanje, upravljanje in nadzor dejavnosti na vseh področjih sodelovanja, in sicer na osnovi pridružitvenega sveta, pridružitvenega odbora in različnih pododborov, ustanovljenih z določili evropskega sporazuma (Internet 7). Z Evropskim sporazumom o pridružitvi se je Slovenija obvezala, da bo uskladila svojo zakonodajo z zakonodajo EU, tj. sprejela celoten *acquis communautaire* (pravni red EU), katerega del je tudi schengenski *acquis*.

Ko bodo pogajanja zaključena in bo Slovenija izpolnila vse svoje obveznosti (popolna uskladitev zakonodaje z evropskim pravnim redom in upravna usposobljenost za izvajanje evropskega pravnega reda), bo z EU podpisala pristopno pogodbo (predvidoma marca 2003), ki bo natančno določala pogoje pristopa Slovenije k EU. Ko bosta obe strani ratificirali pogodbo, bo Slovenija postala članica EU. Proces ratifikacije bo po pričakovanjih trajal najmanj leto in pol (Internet 7). Za uveljavitev pravnega reda bo morala Slovenija posamezne institucije reorganizirati in ustanoviti nekatere nove (Pogajalska izhodišča, 2000: 265).

Slovenija namerava sprejeti in implementirati schengenski *acquis* (schengenski pravni red) do konca leta 2002. V skladu s tem so bile sprejete tudi zaveze in sklepi v okviru pogajalskih izhodišč za poglavje 24 – Pravosodje in notranje zadeve, Schengenskega akcijskega načrta in Ministrske koordinacije za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije. Pri tem namreč ne gre samo za izpolnjevanje notranjih načrtov, ampak tudi obvez, ki jih je Slovenija dala v pristopnem procesu. Nenazadnje so nanje vezana tudi odobrena sredstva tehnične pomoči v okviru programa Phare. Poleg zavez v zvezi z implementacijo schengenskega *acquis* do konca leta 2002 Slovenija pričakuje, da bo do 2005 sprejeta odločba Evropskega sveta za polno

implementacijo schengenskega mejnega režima, vključno z abolicijo notranjih meja (Strategija vzpostavitve zunanje meje Evropske unije, 2001: 1).

Letošnje redno poročilo Evropske komisije o napredku Slovenije pri vključevanju v EU je nadvse zadovoljivo. Tudi na področju 24 (kamor se uvrščajo aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo schengenskega režima) je opazen napredek predvsem na področju varstva podatkov, migracij, azila, boja proti organiziranemu kriminalu in na področju policijskega sodelovanja. Le na področju boja proti drogam je opazen manjši napredek (Regular report, 2002:100).

Na področju nadzora zunanje meje je Slovenija prav tako napredovala in dosegla dobre rezultate. Notranje povezave med mejno kontrolo in vzporednimi notranjimi ukrepi delujejo odlično. Eno izmed odprtih vprašanj je usklajenost slovenske zakonodaje s schengenskim *acquisom*, saj bi morali pospešiti sprejem novega Zakona o nadzoru državne meje in sprememb Zakona o azilu. Nekaj težav je pričakovati tudi pri pripravi ustrezne izvedbene zakonodaje in pri izvajanju načrtovane časovne dinamike.

4. PREGLED RAZVOJA VZPOSTAVITVE ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE OD "ZELENEGA E" DO SCHENGENSKEGA IZVEDBENEGA SPORAZUMA

Schengenski sporazum je izraz, ki se v strokovnem jeziku uporablja za dva mednarodna sporazuma, ki sta bila podpisana v Luksemburgu, v kraju Schengen. Izraz pomeni odpravo kontrole na notranjih mejah med državami članicami EU in hkrati predvideva poostreno kontrolo oz. nadzor zunanjih meja s tretjimi državami nečlanicami (Burian, 1999:13).

Z uveljavitvijo notranjega trga v Evropski skupnosti in z odpravo mejne kontrole na notranjih mejah se je pojavila bojazen, da bo omogočena prosta pot teroristom, tihotapcem mamil in ilegalnim priseljencem. Potrebo je bilo zagotoviti, da ukinitve notranjih meja ne bi povzročila "varnostnega deficita", ampak bi državljanom EU zagotavljala več varnosti. Zaradi nesoglasja o tem, ali naj ukinitve notranjih meja velja samo za državljane EU ali tudi za državljane tretjih držav, je vzporedno ob aktivnostih EU, ki so bile formalno institucionalizirane v "tretjem stebru" Maastrichtske pogodbe, nastajala tudi tako imenovana "schengenska skupina" (Burian, 1999:21). Vodilno vlogo v tej smeri sta prevzeli Francija in Nemčija, ki sta že 13. julija 1984 podpisali "Saarbrüški sporazum". Tj. bilateralni "Sporazum med Republiko Francijo in Zvezno republiko Nemčijo o postopni ukinitvi osebnih kontrol za državljane držav članic Evropske skupnosti in poenostavitvi čezmejnega prometa blaga na skupnih mejah" (Burian, 1999:13). Simbol tega sporazuma je bil "zeleni E³" (oznaka E na avtomobilih iz držav podpisnic), kar je bistveno olajšalo mejno kontrolo na avtocestah in deželnih cestah. Ta sporazum predstavlja velik dosežek na področju meddržavnih odnosov, predvsem s političnega in tudi gospodarskega stališča. Še istega leta so ministri za promet iz Nemčije in držav Beneluksa sprejeli tehnični Sporazum za omejitev mejnih zastojev v avtomobilskemu prometu blaga⁴.

---

³ Oznaka E na avtomobilih in tovornjakih iz držav podpisnic sporazuma.

⁴ Sprejet 11. decembra 1984.

Ravno tako decembra 1984 je bila z "beneluškim manifestom" ustanovljena "skupina petih", ki so jo sestavljale Belgija, Nemčija, Francija, Luksemburg in Nizozemska. Ta skupina je pripravila Sporazum o postopni ukinitvi kontrol na skupnih mejah, ki so ga šefi vlad podpisali 14. junija 1985 v Schengenu (Internet 9), na pobudo nemškega zveznega kanclerja dr. Helmuta Kohla (Burian, 1999:21).

Uradni naziv tega sporazuma je "Sporazum med Vladami držav Gospodarske unije Beneluksa, Zvezne republike Nemčije in Republike Francije o postopni ukinitvi kontrol na skupnih mejah", neuradno pa ta sporazum imenujejo Schengenski sporazum ali Schengen I.

Drugi mednarodni sporazum, uradno imenovan "Sporazum za izvajanje Sporazuma iz Schengena z dne 14. junija 1985 med Vladami držav Gospodarske unije Beneluksa, Zvezne republike Nemčije in Republike Francije o postopni ukinitvi kontrol na skupnih mejah", je bil podpisan 19. junija 1990 (Internet 4). Zanj se pogosto uporablja naziv Schengenski izvedbeni sporazum ali Schengen II.

S Schengenskim sporazumom so države podpisnice (Belgija, Zvezna republika Nemčija, Francija, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Danska, Grčija, Portugalska, Španija, Finska, Avstrija, Švedska) ukinile kontrole na notranjih mejah in jih okrepile na zunanjih ter pospešile medpolicijsko sodelovanje. Države članice so razvile tudi poseben informacijski sistem - Schengenski informacijski sistem - in utrdile sodelovanje znotraj Urada evropske policije (EUROPOL).

S Pogodbo o ustanovitvi Evropske unije I so se v tretjem stebru EU pojavila področja skupnega interesa: prehodnost zunanjih meja, pogoji za vstop in pogoji gibanja znotraj EU za državljane tretjih držav, azilna politika, politika priseljevanja, urejanje bivanja in dela, sodno in policijsko sodelovanje ter boj proti mamilom. Vsa ta področja je leta 1999 začela urejati Pogodba o Evropski uniji II. V Amsterdamski pogodbi so se države članice obvezale, da bodo odpravile še zadnje ovire prostega gibanja ljudi, predvsem z večanjem varnosti in okrepitevijo sodelovanja znotraj Schengenskega sporazuma (Ješovnik, 2000:35).

Schengenski *acquis* je v okvir EU formalno določen s posebnim protokolom k Amsterdamski pogodbi, pri tem pa so določbe schengenskega *acquis* uporabne le če so združljive z določbami EU (Internet 1). Protokol, priložen Amsterdamski pogodbi, vključuje schengenski pravni red v okvir EU in dovoljuje podpisnicam Schengenske konvencije (države članice EU razen Velike Britanije in Irske, vključno z Norveško in Islandijo), da začnejo med seboj v pravnem in institucionalnem okviru EU sodelovati na področjih, ki jih zajema Schengen II (Moussis, 1999:483). Schengenski *Acquis* zajema Schengen I in Schengen II, pristopne protokole in sporazume držav EU, ki so pristopile šele po podpisu, sklepe in deklaracije izvršnega odbora, sprejete po določbah Schengena II in pravne akte za izvajanje sporazuma, ki so jih po pooblastilu odbora izdali ustrezni organi. Priznan je poseben status Danske in pridružene Islandije ter Norveške, kakor tudi okoliščina, da Velika Britanija in Irska nista schengenski pogodbenici. Slednjima je omogočeno, da se lahko v vsakem trenutku odločita uporabiti posamezne ali vse določbe schengenskega *acquis*. Ta se uporablja v trinajstih državah pogodbenicah Schengena II in s tem je sekretariat Schengena vključen v glavni sekretariat Evropskega sveta (glej Moussis, 1999: 483).

4.1. Schengenski sporazum I

Schengen I naj bi z odpravo mejnih kontrol zagotovil hitrejši in učinkovitejši pretok blaga znotraj držav članic EU ter poostril kontrolo na zunanjih mejah Evropske skupnosti. Ta medvladni sporazum vsebuje 33 členov, ki so razdeljeni v dva poglavja. Prvo poglavje (členi od 1 do 16) obravnava kratkoročne ukrepe za olajšanje mejne kontrole, izraža namen za okrepitev sodelovanja med carinskimi in policijskimi organi držav članic ter predvideva vzpostavitev skupnih kontrolnih mest.

Drugo poglavje (členi od 17 do 33) vsebuje dolgoročne kompenzatorne ukrepe ob popolni odpravi mejne kontrole na notranjih mejah držav članic. Naslednji kompenzatorni ukrepi, ki naj bi bili predpogoj za ukinitve mejnih kontrol so:

- Izboljšanje policijskega sodelovanja, še posebej izmenjave informacij.
- Poenostavitve pravne pomoči z neposrednim sodelovanjem sodnih organov in medsebojno priznavanje vseh procesnih predpisov v državah članicah.

- Skrajšanje in poenostavitev izročitvenega postopka med državami članicami.
- Dogovor o čezmejnem zasledovanju med državami članicami.
- Spoštovanje prepovedi vstopa na območje celotne Evropske skupnosti.
- Prilagoditev predpisov na področju narkotikov, orožja in eksplozivov.
- Poenotenje vizne politike in pogojev za vstop kot dogovor o skupni prepovedi prevozov in obveznosti z vračanjem za preprečevanje nedovoljenih migracij iz tretjih držav.
- Prenos kontrol na zunanje meje Evropske skupnosti ob upoštevanju interesov drugih držav članic (Burian, 1999:22).

Na osnovi teh kompenzatornih dolgoročnih ukrepov, od katerih je za moje diplomsko delo najpomembnejši predvsem zadnji, je "skupina petih" pripravljala poseben izvedbeni sporazum. Nastajal je v času velikih političnih sprememb na ozemlju Evrope, ki so bile posledica padca "železne zaves", ponovne združitve Nemčije in balkanske krize. Vse to je močno vplivalo na pripravo in podpis Schengenskega izvedbenega sporazuma, kar se je zaradi že prej omenjenih dogodkov zavleklo v leto 1990.

4.2. Schengenski sporazum II

Do Schengena II je prišlo 19. junija 1990, ko je "skupina petih" (Belgija, Luksemburg, Nizozemska, Nemčija, Francija) podpisala "Sporazum za izvajanje Sporazuma iz Schengena z dne 14. junija 1985"⁵. Za pet držav ustanoviteljic je stopil v veljavo 1. septembra 1993. Ta Sporazum je državna pogodba, ki jo mora ratificirati vsaka država, ki želi pristopiti k njemu. Z njim je bilo med drugim določeno, da se osebne kontrole na notranjih mejah ukinejo tudi za državljane tretjih držav (glej Burian, 1999:23, Internet 1).

---

⁵ Sporazum se je za pet držav ustanoviteljic dokončno uveljavil 26. marca 1995.

K Schengenu II so pristopile še naslednje države: novembra 1990 Italija, junija 1991 Španija in Portugalska ter novembra 1992 Grčija. Kasneje so pristopile še Avstrija (april 1995), Danska, Švedska in Finska (december 1996), z Islandijo in Norveško pa je bil podpisan sporazum o sodelovanju, kljub temu, da nista članici EU. Tako so postale članice "schengenske skupine" skoraj vse države članice EU, razen Velike Britanije in Irske (Internet 1).

4.2.1. Dvostopenjski uveljavitveni mehanizem Schengenskega izvedbenega sporazuma

Ob podpisu Schengenskega sporazuma II se je "skupina petih" sporazumela za dvostopenjski uveljavitveni mehanizem, da bi z njim dosegla čim večjo stopnjo varnosti pri uveljavitvi sporazuma. Dvostopenjski uveljavitveni mehanizem je sestavljen iz dveh stopenj:

1. stopnja: ZAČETEK VELJAVNOSTI

Iz določb drugega odstavka člena 139 Schengena II izhaja, da začnejo predpisi veljati ob predložitvi potrebnih ratifikacijskih listin izvršnemu odboru. Izvršni odbor, ki je izvršilni in nadzorstveni organ pogodbenega dela, je sestavljen iz ministrov držav pogodbenic, ki so pristojni za izvajanje tega sporazuma in izdajanje izvedbenih določil. Ta se nanašajo na: varovanje schengenskih zunanjih meja, skupno vizno politiko in na veljavne dokumente za prehajanje meje. Sklepi izvršnega odbora niso podrejeni jurisdikciji Evropskega sodišča (glej Burian, 1999:24).

2. stopnja: UVELJAVITEV

Zaradi pričakovanih težav pri uveljavitvi schengenskega režima, predvsem pri vzpostavitvi Schengenskega informacijskega sistema (SIS), so se države ustanoviteljice dogovorile, da bo sporazum povsem uveljavljen, ko bodo v državah podpisnicah izpolnjeni pogoji za njegovo izvajanje in se bodo kontrole na zunanjih mejah dejansko izvajale. Tako je izvršni odbor 22. decembra 1994 sprejel nepreklicno izvajanje Schengenskega izvedbenega sporazuma, s katerim je bila

državljanom EU zagotovljena večja varnosti in obenem popolnoma ukinjena osebna kontrola na notranjih mejah med schengenskimi državami. V Avstriji in Italiji se je Schengen II povsem uveljavil marca 1998 (glej Burian, 1999:26). Zadnja država, ki se je uskladila s pravili dogovora, je bila Švedska in sicer marca 2001, poleg nje pa sta postali članici tudi Finska in Danska. Slednja ima poseben položaj, saj sama določa, na katerih področjih Schengenskega sporazuma bo sodelovala. Norveška in Islandija prav tako izvajata schengenska pravila, kljub temu, da nista članici EU (Schengenski sporazum: Območje brez meja, 2001).

Kljub vsem sprejetim previdnostnim ukrepom za uveljavitev schengenskega režima je prihajalo do težav in nesporazumov, predvsem zaradi pomanjkljivega izvajanja nekaterih držav podpisnic. Največ težav je imela Nizozemska zaradi svoje liberalne politike v zvezi z drogami, pa tudi Avstrija, Grčija in Italija so morale prilagoditi svojo zakonodajo na področju azilnega prava in varstva podatkov (Burian, 1999:28,29).

Vzporedno z razvojem schengenskih sporazumov so za popolno uresničenje notranjega trga tudi na ravni EU potekala pogajanja o kompenzatornih ukrepih, ki naj bi preprečili nastanek "varnostnega deficita" zaradi ukinitve osebnih kontrol na notranjih mejah EU. Na tem področju je še vedno nekaj nerešenih vprašanj v zvezi z ukinitvijo kontrol na notranjih mejah in še posebej z okrepitvijo kontrol na zunanjih mejah EU. Nekatero določbo Schengenskega izvedbenega sporazuma pa se uporabljajo kot osnova za posamezne mednarodnopravne pogodbe (Burian, 1999: 29,30).

4.2.2. Vsebina Schengenskega izvedbenega sporazuma

Schengen II je najobsežnejši regulacijski mehanizem za uresničenje prostega pretoka ljudi in vzpostavitve mejnih kontrolnih točk na zunanji meji EU. Je vzročno povezan z enim od temeljnih načel EU – prostim pretokom oseb ter s skupno politiko na področju notranjih zadev in pravosodja (Schengenski sporazum: Območje brez meja, 2001). Sestavljen je iz osmih poglavij, ki jih zaradi lažje predstave, kaj vse obsega schengenski izvedbeni načrt, predstavljam v nadaljevanju:

- Pojemne določbe (člen 1)
- Predpisi o mejni kontroli, tujcih in azilu (členi 2 do 38)
- Policijsko in pravosodno sodelovanje, mamila in orožno pravo (členi 39 do 91)
- Schengenski informacijski sistem (členi 92 do 119)
- Policijsko in carinsko pravo (členi 120 do 125)
- Splošno varstvo podatkov (členi 126 do 130)
- Institucionalne določbe (členi 131 do 133)
- Končne določbe (členi 134 do 142) (Internet 4).

V pojmovnih določbah (člen 1) so opredeljene definicije nekaterih izrazov, ki jih bom uporabljala tudi v nadaljevanju:

- **Notranje meje** držav pogodbenic Schengenskega sporazuma II predstavljajo vse skupne kopenske meje, letališča in pristanišča, na katerih se odvija redni zračni in pomorski ali rečni promet neposredno iz ene v drugo državo, ki ima uveden schengenski režim (Internet 10).
- **Zunanje meje** držav pogodbenic Schengenskega sporazuma II predstavljajo vse kopenske in morske meje, vključno s pristanišči in letališči, ki mejijo na državo pogodbenico Schengena II in tretjo državo.
Skupna bodoča zunanja Schengenska meja (brez Finske in brez meja na morju) bo obsegala 6506,8 km (razgovor z mag. Slavkom Debelakom).
- **Tretja država** pomeni vsako državo, ki ni pogodbenica Schengena II. V tem primeru sta Velika Britanija in Irska tretji državi (Burian, 1999: 32), čeprav sta članici EU.
- **Državljan tretje države** je oseba, ki ni državljan članice Evropskih skupnosti (Internet 10).

Namen Schengena II je torej uresničitev t.i. notranjega prostora, v katerem je zagotovljen prost neodvisen promet brez osebne kontrole. Ta sprememba nikakor ne sme negativno vplivati na varnostne standarde držav. Ukinitvev osebnih kontrol tudi ne pomeni pravice vstopa v schengensko državo. Če potniku na meji ni potrebno pokazati potnih dokumentov, to še ne pomeni, da mu teh ni treba imeti. Ravno zato

se dosedanje notranje mejne kontrole dejansko prenesejo na zunanje meje držav pogodbenic Schengena II in se kontrola na zunanji meji izvaja po načelu "eden za vse" (Burian, 1999:33, 34).

Za vzpostavitev zunanje meje EU so pomembne vse določbe v Schengenu II. V naslednjem poglavju pa se bom osredotočila predvsem na določbe, ki govorijo o kontroli na zunanji meji, torej o kompenzatornih ukrepih, ki preprečujejo "varnostni deficit" v državah, kjer se schengenski mejni režim vzpostavlja oz. je že vzpostavljen.

5. KOMPENZATORNI UKREPI SCHENGenskega IZVEDBENEGA SPORAZUMA⁶

V Schengenu II so določeni enotni kriteriji o prečkanju zunanjih meja (členi od 3 do 8), ki predstavljajo bistvo vseh v sporazumu določenih kompenzatornih ukrepov (Internet 4). Podrobneje pa so navedeni v zaupnem Skupnem schengenskem priročniku, ki predstavlja službeno vodilo za uradnike in zagotavlja enotne schengenske standarde pri izvajanju kontrolnih postopkov na celotnem schengenskem področju. Konec leta 1999 je bil priročnik predan državam kandidatkam za članstvo v EU, med drugim tudi Republiki Sloveniji. Z njim naj bi si države kandidatke čim prej ustvarile pregled nad tem, katere ukrepe morajo zagotoviti še pred vstopom v EU in jih kasneje tudi izvajati na svojih zunanjih mejah. Priročnik je razdeljen na dva dela, in sicer: prvi del nosi naslov "Pogoji za vstop na državno ozemlje pogodbenic", drugi del pa "Mejna kontrola" (glej Burian, 1999:35,36).

V nadaljevanju bom podrobneje navedla nekatere kompenzatorne ukrepe iz Schengenskega izvedbenega sporazuma.

Osnovno pravilo za **prehajanje zunanjih meja** je zapisano v prvem odstavku člena 3 Schengenskega izvedbenega sporazuma (Internet 5). Praviloma se zunanje meje lahko prestopajo le na mejnih prehodih, na katerih veljajo enotni kontrolni standardi. Uradna dejanja pri teh kontrolah opravljajo pristojne nacionalne oblasti (prvi odstavek člena 6). Za mejno kontrolo na vstopu so v drugem odstavku člena 6 določena enotna osnovna načela, za katera veljata dve intenzivnostni stopnji:

- Prva stopnja obsega ugotovitev identitete na podlagi pokazanih potnih listin in se mora izvajati pri vseh osebah ne glede na njihovo državljanstvo.
- Druga stopnja pa poleg kontrole identitete obsega tudi preverjanje izpolnjevanja pogojev za vstop in bivanje v schengenskem prostoru ter tiralčno-tehnično preverjanje v SIS. Ta stopnja se izvaja pri vstopanju državljanov tretjih držav.

---

⁶ Glej Priloga 1 - Kompenzatorni ukrepi Schengena II.

Zaradi zagotovitve navedenih kontrolnih postopkov sta potrebni najmanj dve med seboj ločeni kontrolni koloni, ena za državljane Evropske unije in ena za državljane tretjih držav. V drugem odstavku člena 6 je tudi navedeno, da ima vstopna kontrola prednost pred kontrolo na izstopu s schengenskega območja (Internet 5).

Poleg opravljanja navedenih kontrol na mejnih prehodih pa morajo države pogodbenice Schengena nadzorovati tudi zunanje meje izven mejnih prehodov in mejne prehode, ko ti niso odprti. To pomeni, da mora biti delo na zeleni in modri meji organizirano tako, da ne prihaja do nezakonitih vstopov v prostor EU.

Kompenzatorni ukrepi vključujejo tudi **vstopne pogoje za državljane tretjih držav**, za katere je bivanje omejeno na tri mesece. Na podlagi prvega odstavka člena 5 mora državljan tretje države izpolnjevati pet pogojev, da se mu dovoli vstop na območje Schengena:

- Imeti mora veljaven dokument za prehajanje državne meje, ki mora izpolnjevati standarde schengenskih držav.
- Če je potrebno, mora imeti veljaven vizum.
- Imeti mora zadostna sredstva za preživljanje in vrnitev v matično državo ali možnost ta sredstva legalno pridobiti.
- Zoper njega ne sme biti razpisan ukrep "PREPOVED VSTOPA".
- Ne sme predstavljati nevarnosti za javni red, nacionalno varnost ali mednarodne odnose katerekoli od pogodbenic Schengena (Internet 5).

K kompenzatornim ukrepom sodijo še: **vizna politika**, ki se manifestira s t.i. enotnim vizumom, **določila tujskega prava** in **določila pristojnosti obravnave prošenj za azil** (Dublinski sporazum), ki se delno navezuje na določila vizne politike (Internet 4).

Kompenzatorni ukrepi na policijskem področju so bili sprejeti zaradi opaznega razvoja mednarodnega kriminala. Ukrepi so posebej določeni v tretjem poglavju Schengenskega izvedbenega sporazuma v določilih o policijskem sodelovanju (od člena 39 do 47), o narkotikah (od člena 70 do 76) ter o strelnem orožju in strelivu (od člena 77 do 91) (Internet 4). Poleg nekaterih drugih oblik policijskega sodelovanja sta

najpomembnejši določili o čezmejnem opazovanju (člen 40) in čezmejnem zasledovanju (člen 41), ki ju je možno oceniti kot neke vrste "varnostno-političen prodor". V členih so navedeni pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da se ti dve določili lahko izvajata. Med državami pogodbenicami pa obstojajo tudi razlike v izvajanju teh dveh določil (Burian, 1999:44).

Znotraj kompenzatornih ukrepov na policijskem področju so sprejeta tudi določila o pravosodnem sodelovanju, s katerim naj bi bilo poenostavljeno in pospešeno neposredno sodelovanje pravosodnih organov schengenskih držav na naslednjih treh področjih:

- pravna pomoč v kazenskopравnih zadevah (od člena 54 do 58),
- izročitev (od člena 59 do 66),
- prenos izvrševanja kazenskih sodb (od člena 67 do 69).

Ta področja so sicer že urejena v mednarodnih sporazumih, vendar je praksa že pokazala, da je sama izvedba teh določil izredno zahtevna (Internet 4).

Zanimiva so tudi določila, ki predpisujejo ukrepe za zatiranje kriminalitete v zvezi z mamili, saj glede na zelo različne politike posameznih držav pogodbenic določila Schengena II ne predstavljajo poenotene politike do mamil. Vsi ukrepi, določeni v členih od 71 do 76, predvidevajo le poostreno kontrolo oseb, prometa blaga in prevoznih sredstev na zunanjih mejah (Burian, 1999:49).

Schengenski informacijski sistem spada pod osrednji del kompenzatornih ukrepov pri vzpostavljanju zunanje meje EU ter predstavlja do sedaj najobsežnejši računalniško vodeni tiralični in informacijski sistem na multilateralni ravni. V Schengenskem sporazumu II je opredeljen v četrtem poglavju od člena 92 pa do 119 (Internet 6).

Dosedanji SIS deluje le v trinajstih državah članicah in v dveh državah nečlanicah (Norveška in Islandija) EU. Sestavljen je iz dveh delov:

- nacionalni del vsake pogodbenice, ki se imenuje N-SIS in
- centralna enota t.i. C-SIS v Straßburgu.

N-SIS so preko mreže povezani s C-SIS, katerega osnovna naloga je ohraniti vsebinsko identiteto vseh N-SIS. Uporaba temelji na sistemu "hit/no hit", ki

uporabniku sporoči, če za določeno osebo ali predmet velja kak razpis in kateri ukrep mora izvesti. Ker nekaterih podatkov ni možno posredovati prek SIS, je za to predviden poseben postopek, ki se imenuje SIRENE. Prek tega postopka si schengenske države posredujejo informacije o tiraličnih uspehih, odločajo o razpisih in odgovarjajo na poizvedbe. V SIS se uvrščajo tudi določila o varstvu podatkov, saj je uporaba podatkov iz SIS za druge namene, kot to določa vsakokratni razpis, izrecno prepovedana (Burian, 1999:50).

Zaradi načrtovane širitve, in s tem tudi premika zunanjih meja EU je bil sprejet načrt o Schengenskem informacijskem sistemu II (SIS II), ki bo dostopen uporabnikom v vseh državah podpisnicah Schengena II. Zaradi pomanjkanja kapacitete SIS I je nujno potrebna nadgradnja in povečanje zmoglosti povezave več držav v mrežo SIS II (Internet 1).

Schengenski izvedbeni sporazum predstavlja "enkratni instrument" (Burian, 1999:57), katerega pa čakajo še težke preizkušnje, predvsem do leta 2004. Še vedno vsebuje pomanjkljivosti, katere pa bo potrebno preseči, da bo funkcioniral na vseh področjih. Pri vzpostavitvi zunanjih meja je potrebno upoštevati dane prostorske in kadrovske možnosti, vendar pa mora zunanja meja zagotavljati določeno stopnjo varnosti. Težko je tudi pričakovati, da se bo schengenski režim vzpostavil čez noč in deloval brez napak. Potrebno je zagotoviti strokovno usposobljenost kadra, ustrezno tehnično podporo in notranjo povezavo. V tem kontekstu se pojavlja tudi vprašanje odnosa posameznih držav do zagotavljanja določenih standardov varovanja.

Potrebno je izpostaviti tudi vidik držav, ki so ostale zunaj schengenskega območja. Schengen nikakor ne sme postati nov Berlinski zid, ki bi ločeval med tistimi "znotraj" in tistimi "zunaj". Vendar pa ločene kontrolne kolone za državljane Evropske unije in državljane tretjih držav na mejnih prehodih kažejo, da takšna nevarnost že obstaja. Pri tem je potrebno izpostaviti tudi način kontrole in odnos carinskih ter policijskih organov do državljanov tretjih držav.

6. REPUBLIKA SLOVENIJA IN NJENE MEJE

Državna meja predstavlja črto, ki razmejuje dve ali več držav oz. geografsko določa območje določene države. Državno mejo moramo ločiti od etnične meje, ki označuje prostor, kjer živi zaključena narodnostna skupina. Definicija državne meje, ki je objavljena v Zakonu o nadzoru državne meje⁷, se glasi: "Državna meja je prostor treh dimenzij, ki se razprostira nad zemeljsko površino v višino, na površini tal in v zemeljsko globino. Mejna črta je namišljena ali označena črta, ki po kopnem, morju, rekah ali jezerih deli območje Republike Slovenije od območja sosednjih držav" (Internet 13).

V mednarodnem pravu izraz "meja" označuje črto, ki določa mejo teritorialnega območja jurisdikcije držav ali drugih entitet, ki imajo mednarodni status. Državna meja torej pogojuje sodobno teritorialno državo (Celar, 2002:212). Suverena država temelji na "teritorialni neprepustnosti", ki pomeni nekakšno fizično zaščito državne integritete. Vendar pa teritorialna neprepustnost v današnjih časih ni več možna, predvsem zaradi medsebojnega sodelovanja držav, ki vodi v mednarodno soodvisnost. Zaradi mednarodne integracije in globalizacije se spreminja pomen državne meje, ki sicer še vedno ostaja teritorialni razmejevalec med državami, vendar po drugi strani predstavlja oviro pri gospodarskem in političnem mednarodnem sodelovanju. Tak primer je EU in države članice, ki so vključene v enotni notranji trg in s tem tudi v schengenski prostor.

Državne meje so praviloma določene z ustreznimi meddržavnimi pogodbami. Določanje državne meje je običajno dolgotrajen postopek, ki poteka v več fazah:

- določitev državne meje,
- razmejitev,
- označitev državne meje in
- vzdrževanje državne meje.

---

⁷ Uradni list RS, št.1/91, 5 člen.

Določitev državne meje oz. priprava meddržavnih pogodb temelji na različnih kriterijih, ki pa jih morata obe državi soglasno priznavati in upoštevati. Kriteriji so lahko različni: od že obstoječih upravno-administrativnih meja, naravnih meja (vodotoki, jezera, gorski grebeni), pa vse do strateških, gospodarskih, prometnih in zgodovinskih kriterijev (Celar, 2002:265). Druga faza je razmejitev oz. ugotovitev državne meje, ki jo običajno izvedejo mešane komisije zainteresiranih držav ali pa celo mednarodne komisije. Tretja faza predstavlja označitev državne meje oz. mejne črte na zemljišču s trajnimi mejnimi znaki in izdelavo dokumentacije o državni meji (Celar, 2002:275). Po določitvi državnih meja je potrebno tudi vzdrževati in obnavljati mejne znake oz. mejnike.

Ustava Republike Slovenije⁸ določa, da je "Slovenija ozemeljsko enotna in nedeljiva država" (Ustava Republike Slovenije, 1998:8). Državne meje Republike Slovenije so mednarodno priznane državne meje nekdanje SFRJ z Republiko Avstrijo, z Republiko Italijo in Republiko Madžarsko v delu, v katerem te države mejijo na Republiko Slovenijo (Celar, 2002:305). Meja z Republiko Hrvaško ravno tako izhaja še iz časov SFRJ in le-ta še danes povzroča Sloveniji največ problemov, tudi pri vzpostavljanju zunanje južne meje EU.

Državna meja Republike Slovenije obsega 1 382 kilometrov, na njej pa je 168 mejnih prehodov različnih kategorij (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002). Mejne prehode glede na lokacijo in vrsto prometa delimo na cestne, železniške, letališke in pomorske, glede na strukturo prometa pa na mejne prehode za mednarodni promet (64 prehodov), meddržavni promet (20) in obmejni promet (40) ter na prehodna mesta po posebnih meddržavnih sporazumih (skupaj 44) (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002). Meje Slovenije prestopi vsako leto okoli 180 milijonov potnikov; med njimi jih 70 milijonov prestopi prihodnjo schengensko mejo (Šuligoj, 2002:1).

---

⁸ Ustava Republike Slovenije, člen 4.

Na zahodu meji Republika Slovenija z Republiko Italijo, kjer je kopna meja dolga 232, morska pa 48 kilometrov. Na meji je 61 mejnih prehodov. Državno mejo med Slovenijo in Italijo določajo Osimski sporazumi iz leta 1975⁹.

Slovenija na severu meji z Republiko Avstrijo, kjer znaša dolžina meje 330 kilometrov. Na slovensko-avstrijski meji je trenutno 57 mejnih prehodov. Državno mejo ureja "Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo o skupni državni meji"¹⁰.

Na jugu meji Republika Slovenija z Republiko Hrvaško, kjer meja še ni dokončno določena. Po podatkih Geodetskega zavoda Republike Slovenije meri kopna in rečna meja 670 kilometrov, dolžina morske meje pa še ni določena. Na slovensko-hrvaški meji je skupaj 63 mejnih prehodov (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Z Madžarsko znaša skupna meja 102 kilometra. Leta 1975 je bil podpisan "Sporazum med vlado SFRJ in Republiko Madžarsko, ki ureja maloobmejni promet oseb" (glej Celar, 2002:306, 307).

Slovenija ima torej urejen t.i. poenostavljen mejni režim s sporazumi o obmejnem prometu, sklenjenimi z Madžarsko, Italijo in Avstrijo in Hrvaško, ki olajšajo prehod državne meje predvsem v obmejnem pasu živečim ljudem.

Slovenske državne meje bodo po vstopu v Evropsko unijo v zvezi z mejnim režimom dobile značaj zunanjih meja proti Republiko Hrvaški in značaj notranjih meja proti sosednjim državam Italiji, Avstriji in seveda tudi Madžarski, če bo le-ta sprejeta v Evropsko unijo istočasno kot Slovenija. Glede na to, da je Madžarska v skupini "desetih držav kandidat" za širitev leta 2004, obstaja velika možnost, da bo z Madžarsko vzpostavljena notranja meja (Internet 3).

Dejstvo vzpostavitve notranjih meja z Avstrijo, Italijo in Madžarsko, bo bistveno spremenilo in olajšalo potovanje slovenskih državljanov v države enotnega evropskega prostora in otežilo potovanje državljanov tretjih držav prek zunanje meje Slovenije, ki bo sočasno tudi zunanja meja Evropske unije. V Sloveniji bo ravno tako

---

⁹ Osimski sporazumi: Pogodba med SFRJ in Republiko Italijo, 10. november 1975.

¹⁰ Pogodba je stopila v veljavo leta 1993.

vzpostavljen enoten evropski prostor pri izgradnji svoboščin, varnosti in prava, s skupno varnostno in zunanjo politiko v skladu z načeli Amsterdamske pogodbe (Celar, 2002:312).

6.1. Odprta vprašanja v zvezi z državno mejo med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško

Dolžina državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je 670 kilometrov, od tega je 240 kilometrov določenih po vodotokih. Na slovensko-hrvaški meji je skupaj 63 mejnih prehodov, od tega jih je 24 kategoriziranih za mednarodni promet, 12 za meddržavni promet in 27 mejnih prehodov za maloobmejni promet (glej Celar, 2002:307). Slednje ureja Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško (SOPS)¹¹.

Ob razglasitvi neodvisnosti sta se Slovenija in Hrvaška zavezali, da bosta pri razmejitvi spoštovali stanje z dne 25. junija 1991. Slovensko Ministrstvo za notranje zadeve je vzpostavilo popolni nadzor meje s Hrvaško in postavilo 8 kontrolnih točk in 34 mejnih prehodov (Celar, 2002:165). Pri tem so nastale mnoge težave, ki se še do danes niso razrešile. Zaradi nerešenih vprašanj je slovenska strategija varovanja državne meje vedno temeljila na načelih mejne kontrole in varovanja državne meje z upoštevanjem evropskih standardov in normativov.

Slovenija je do sedaj¹² evidentirala vrsto dogodkov in pojavov, ki bi lahko s stopnjevanjem ogrozili varnost naših meja, vendar so se vsi incidenti s slovenske strani reševali po zakoniti poti in strpno. Največkrat so se končali samo z vložitvijo slovenskih diplomatskih protestnih not sosednjim pristojnim organom. Spomnimo se samo "ribiških incidentov" v Piranskem zalivu, za katere je delegacija hrvaškega sabora nedavno izjavila, "...da ni bistvo problema v nacionalističnem stališču, temveč

---

¹¹ Sporazum je bil podpisan 28. aprila 1997, Državni zbor Republike Slovenije ga je ratificiral 19. julija 2001, v veljavo pa je stopil 5. septembra 2001.

¹² Od osamosvojitve Slovenije junija 1991.

gre za različno interpretacijo pravnih kriterijev, ki bi jih morali uporabljati za določitev mejne črte v Piranskem zalivu." (Internet 14).

Državna meja med Slovenijo in Hrvaško je bila že ob osamosvojitvi določena z mejami katastrskih občin oziroma je prejšnja republiška meja z vzpostavitvijo državnosti postala državna meja¹³. Problematika določitve meje na morju med Slovenijo in Hrvaško predstavlja za obe državi velik pogajalski izziv. Morsko mejo med državama je namreč treba določiti povsem na novo, saj slovensko stališče izhaja iz dejstva, da v okviru SFRJ ni bila določena meja na morju z Republiko Hrvaško¹⁴. Težava je v določitvi celotne morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, katere del pa naj bi potekal (po hrvaškem mnenju po sredinski črti) tudi v Piranskem zalivu (Celar, 2002:170). Zaradi različnih uradnih stališč obeh držav še vedno ni jasno, kje in po katerih kriterijih bo določena državna morska meja med obema državama.

Kljub temu, da morska meja še ni določena, pa predstavlja črta policijskega nadzora, ki jo v Piranskem zalivu izvaja Republika Slovenija, izvajanje suverenosti države. Obe pomorski policiji se bosta morali umaknili s sedanje črte nadzora na bodočo morsko državno mejo, takoj ko bo sprejeta uradna razmejitev na morju med Slovenijo in Hrvaško (glej Celar, 2002:174).

Državna meja na kopnem je med državama označena le z opozorilnimi obvestilnimi tablami z napisom "Pozor državna meja", ki pa ne označujejo točnosti mejne črte, temveč imajo le obvestilni in opozorilni namen. Glede na to, da državna meja na terenu ni označena z mejnimi znaki, se za ugotovitev točnosti ozemlja Slovenije uporabljajo podatki iz katastra oz. zemljiške knjige (Celar, 2002:166).

Mejni problem med Slovenijo in Hrvaško lahko po vsebini razdelimo na dva pomembna sklopa:

- problematika delimitacije (poteka) meje po kopnem in
- problematika določitve meje na morju (Celar, 2002:167).

---

¹³ Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, sprejeta 25. junija 1991.

¹⁴ Memorandum o Piranskem zalivu, 5. maj 1993.

Problematika določitve meje na morju med sosednjima državama je najbolj prisotna v Piranskem zalivu, ki je imel v času razglasitve samostojnosti obeh držav kot enotno Jadransko morje status notranjih morskih voda zaliva (glej Celar, 2002:169).

V primeru nesoglasij s potekom državne meje po kopnem so evidentirani največji problemi na naslednjih področjih:

- Katastrska meja na južni strani reke Dragonje in posledična določitev točke na kopnem za razmejitev morske meje.
- Tomšičeva parcela in njena eksploatacija.
- Razmejitev ob reki Muri zaradi spremenjenega toka reke.
- Razmejitev na tromeji s Slovenijo, Hrvaško in Madžarsko.
- V občinah Lendava, Brežice, Metlika, Ilirska Bistrica, Koper, Piran, kjer je največ dvojnih evidenc lastnikov zemljišč oziroma neuskklajenosti mej katastrskih občin.

Do nesoglasji prihaja zaradi hrvaških enostranskih premaknitev medrepubliške meje v različnih časovnih obdobjih brez zapisa v evidencah Republike Slovenije. Prav tako sta vzroka nesoglasij izvedbi prvotni katastrski izmeri v različnih časovnih obdobjih, za Slovenijo med letoma 1820 in 1830, na Hrvaškem pa med letoma 1853 in 1863 (glej Celar, 2002:166).

Po besedah ministra za zunanje zadeve, dr. Dimitrija Rupla, pa obstojijo tudi nekateri drugi razlogi za napetost v odnosu med Slovenijo in Hrvaško: "... slovenska stran je neobremenjena z jugoslovansko krizo, medtem ko se Hrvaška še vedno ukvarja s Haagom; ljubosumje onstran meje zaradi ugodnih gospodarskih rezultatov Slovenije in njenega hitrejšega vključevanja v evroatlantske integracije" (Rupel v Vidmajer, 2002:1).

Dejstvo pa je, da je vprašanje dokončne razmejitve med državama v pristojnosti vlad in parlamentov obeh držav. Če se državi med seboj ne bosta mogli dogovoriti, še vedno ostaja možnost mednarodne arbitraže.

Vsa nesoglasja v zvezi z določitvijo državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško še vedno ostajajo odprta in v času približevanja Slovenije EU tudi čedalje bolj pereča. Pojavljajo se različna predvidevanja, ki poskušajo razložiti zakaj prihaja do različnih (političnih, osebnih, ribiških) "mejnih incidentov", vendar pa se s tem vprašanje določitve meje med sosednjima državama ne bo rešilo.

Za Slovenijo je izrednega pomena, da se s Hrvaško dogovori o razrešitvi spornih mejnih območij, saj mejna nesoglasja med obema državama vplivajo tudi na vključevanje Slovenije v EU. Vendar pa po besedah mag. Slavka Debelaka "... delno nedefinirana meja z Republiko Hrvaško ne more vplivati na odložitev slovenskega prevzema obveznosti varovanja zunanje meje Evropske unije." (razgovor z mag. Debelakom). Glede na to, da Schengen kot pravni okvir nikjer ne predpostavlja "de jure" priznane meje kot pogoj za pristop k Schengenskemu izvedbenemu sporazumu in prevzemu nadzora zunanje meje v imenu držav članic. Za Schengen je pomembno le to, da država, ki prevzame varovanje zunanje meje, izpolnjuje vse varnostne in nadzorstvene kriterije (pravne, operativne, informacijske, infrastrukture in kadrovske) ter da je nadzor, ki ga izvaja država na zunanjih mejah, učinkovit in v skladu s Schengenskim izvedbenim sporazumom (kontrola zunanjih meja, vstopni pogoji za državljane tretjih držav, vizna politika, določila tujskega in azilnega prava, kompenzatorni ukrepi na policijskem področju, varovanje zelene meje...). Torej je s strokovnega vidika pomembna le kakovost in stalnost nadzora na zunanji meji, ne glede na to ali gre za začasno, dogovorjeno ali pravno določeno mejo. V tem primeru nekaj kilometrov nedefinirane meje z Republiko Hrvaško, ob ugotovitvi strokovnjakov, da je Slovenija področje notranjih zadev vključno s schengenskim acquisjem skoraj že v celoti harmonizirala in da opravlja nadzor bodoče zunanje meje kakovostno in strokovno, ne more vplivati na kakršne koli zadržke glede pravočasnega prevzema obveznosti, ki izhajajo iz schengenskega acquisa (razgovor z mag. Debelakom).

6.2. Razmerje med Schengenskim izvedbenim sporazumom in Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško

Na tem mestu na kratko predstavljam tudi razmerje med Schengenskim izvedbenim sporazumom in SOPS.

SOPS kot maloobmejni sporazum predstavlja liberalizacijo mejnega režima, t.i. "simplified border crossing regime", ki je bistvenega pomena za ljudi, ki živijo in delujejo ob meji, čeprav predstavlja nasprotje interesom Schengenskega sporazuma. V določilih Schengenskega sporazuma nobena določba ne prepoveduje bilateralnih maloobmejnih sporazumov držav članic EU s sosednjimi državami, ki niso članice EU. Za Slovenijo je zato izrednega pomena, da ima z Republiko Hrvaško uveljavljen dogovor o maloobmejnem prometu, saj se tako SOPS lahko vključi v schengenski pravni red (Debelak, 2002).

Precedenčni primeri tovrstnih pogodbenih razmerij med državami članicami in nečlanicami EU (Norveška in Islandija z Nordijskimi državami ter Avstrija in Italija s Slovenijo) kažejo na to, da do sedaj z vključevanjem bilateralnih maloobmejnih sporazumov v schengenski pravni red ni bilo težav (Informacija o dinamiki izgradnje mejnih prehodov v luči Sporazuma med RS in RH o obmejnem prometu in sodelovanju, Pogodbe med RS in RH o skupni državni meji ter določil Schengenskega sporazuma, 2002). Kljub načelni neproblematičnosti uveljavljanja SOPS pa lahko Slovenija v pogajanjih z EU glede poglavja 24 vseeno pričakuje določena vprašanja. Države članice EU naj bi namreč že izrazile negativno stališče do sklepanja tovrstnih sporazumov s sosednjimi državami, ki imajo vizumsko obveznost in niso kandidatke za članstvo EU (Informacija o dinamiki izgradnje mejnih prehodov v luči Sporazuma med RS in RH o obmejnem prometu in sodelovanju, Pogodbe med RS in RH o skupni državni meji ter določil Schengenskega sporazuma, 2002).

SOPS torej sam po sebi ni nezdržljiv z določili Schengenskega sporazuma, vendar pa ga mora Slovenija polno izvajati že pred vstopom v EU. Le na tak način ga bo lahko kot veljavno mednarodno pogodbo oz. obveznost prinesla v EU. SOPS kot

mednarodni sporazum mora potrditi Svet ministrov držav članic EU in ga s sklepom umestiti v schengenski pravni red. Če bo prišlo do uveljavitve določb SOPS pred vstopom Slovenije v EU, bo nadaljevanje obmejnega režima odvisno od načelnega soglasja oz. nenasprotovanja vseh držav članic EU. V kolikor pa bomo želeli tak sporazum skleniti kasneje, bo potrebno že v fazi priprav dobiti izrecno soglasje vseh držav članic (Internet 20). S formalnopravnega vidika je izvedba SOPS veliko enostavnejša, če bo uveljavljena še pred polnopravnim članstvom Slovenije v EU.

Pri tem se pojavi tudi vprašanje izgradnje načrtovanih 27 mejnih prehodov za maloobmejni promet. Glede na to, do so mejni prehodi za obmejni promet v zadnji prioritetni skupini, ker ne sodijo v Schengenski akcijski načrt, se njihova izgradnja načrtuje šele v letih 2005 in 2006. To pa pomeni, da se SOPS ne bo mogel polno izvajati že pred vstopom Slovenije v EU. Zato je bilo potrebno mejne prehode za obmejni promet uvrstiti v prvo prioriteto in zagotoviti potrebna sredstva za njihovo izgradnjo (Informacija o dinamiki izgradnje mejnih prehodov v luči Sporazuma med RS in RH o obmejnem prometu in sodelovanju, Pogodbe med RS in RH o skupni državni meji ter določil Schengenskega sporazuma, 2002).

V letošnjem letu so se prioritete za izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet delno že uskladile, saj je Slovenija v mesecu decembru 2002 že odprla prvi mejni prehod za obmejni prehod (Osilnica).

7. STRATEGIJA SLOVENIJE ZA VZPOSTAVITEV ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE NA MEJI Z REPUBLIKO HRVAŠKO

Vse spremembe in prilagoditve z organizacijsko-kadrovskega vidika so vsebovane v "Izvedbenem načrtu za uveljavitev schengenskih standardov nadzora bodoče zunanje meje EU"¹⁵. V skladu s tem akcijskim načrtom, ki pokriva vsa področja politik iz schengenskega pravnega reda, se izvaja politika zaposlovanja, usposabljanja in izobraževanja, vzpostavljanje informacijsko-telekomunikacijskega sistema, nabava tehnične opreme za nadzor na meji, vzpostavljanje infrastrukturnih objektov na bodoči zunanji meji in še zlasti na mejnih prehodih ter se koordinira aktivnosti organov, pristojnih za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji EU (Revizija, 2002:166).

Popolna implementacija Schengenskega izvedbenega načrta, vključno s popolno abolicijo notranjih meja, je planirana v letu 2005 (Šuligoj, 2002:1) oz., kot navajajo drugi viri, do nje ne bo prišlo pred letom 2006 (glej Internet 16). Formalnopravno bo Slovenija prevzela celoten schengenski acquis z vstopom v EU in delno ga bo lahko tudi izvajala. Popolna uveljavitev in implementacija pa bo možna šele, ko bo Svet ministrov sprejel sklep o uveljavitvi Schengenskega sporazuma za Slovenijo. Ta bo temeljil na pozitivnem mnenju posebne evaluacijske skupine ekspertov iz držav članic o tem, ali je Slovenija sposobna v praksi in v celoti izvajati določbe Schengenskega pravnega reda (Internet 16). Eden izmed razlogov za odloženo implementacijo schengenskega pravnega reda je tudi vzpostavitev SIS II, ki naj bi bil vzpostavljen do leta 2005 v vseh "zunanjih" državah EU in predstavlja s tehničnega vidika težak zalogaj tudi za EU.

Glede na to da je Slovenija na zakonodajnem področju v zvezi s Schengenom skoraj že v celoti izpolnila svoje obveznosti, je pozornost usmerjena predvsem na praktično izvedbo, ki pa je mogoča le s potrebnimi finančnimi sredstvi.

---

¹⁵ Vlada Republike Slovenije ga je kot del zavez, ki jih je Slovenija sprejela v svojih pogajalskih izhodiščih za 24. poglavje (Pravosodje in notranje zadeve), sprejela maja 2001.

7.1. Ministrska koordinacija za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije

Vzpostavitev Schengenskega režima na meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško zahteva povezano in usklajeno delovanje različnih ministrstev. Predvsem je potrebno uskladiti delovanje delovnih skupin, ki v okviru ministrstev delujejo pri pripravi poročil o potrebah in napredku izvajanja zahtev Schengenskega izvedbenega načrta.

V ta namen je Vlada Republike Slovenije¹⁶ ustanovila Ministrsko koordinacijo za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije. Vodi jo minister za evropske zadeve, v njej pa sodelujejo ministri, pristojni za finance, notranje zadeve, kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, zdravje, okolje, prostor in energijo, promet in zveze ter generalni sekretar Vlade Republike Slovenije (Internet 17).

Za Ministrsko koordinacijo sta Servis skupnih služb Vlade Republike Slovenije, kot pooblaščen investitor vseh programov investicij in investicijskega vzdrževanja na mejnih prehodih, ter Operativna skupina Službe Vlade za evropske zadeve, s strokovno usmerjevalno in usklajevalno vlogo pri vzpostavitvi prihodnje zunanje meje EU, pripravila operativni program dejavnosti, ki vključuje strategijo gradnje mejnih prehodov na meji z Republiko Hrvaško, časovni potek del in oceno finančnih obremenitev iz proračuna v obdobju 2001-2004 (Internet 17).

Ministrska koordinacija na podlagi poročil pooblaščenega investitorja (Servis skupnih služb Vlade Republike Slovenije), Operativne skupine SVEZ ter posameznih ministrstev, vladnih služb in drugih nosilcev nalog na mejnih prehodih z Republiko Hrvaško:

- Analizira stanje in ugotavlja posledice vzpostavljanja zunanje meje EU.

---

¹⁶ Sklep je bil sprejet na seji Vlade Republike Slovenije, dne 21. decembra 2001.

- Določa usmeritve in izhodišča za pripravo glavnega projekta in pomožnih projektov, potrebnih za zagotovitev prostorskih, tehničnih in drugih logističnih pogojev za opravljanje nadzora po schengenskih standardih na zunanji meji EU.
- Določa ukrepe in dejavnosti, ki jih morajo opraviti posamezni nosilci nalog.
- Usklajuje in nadzira dejavnosti izvajalcev nalog.
- Daje pobude in predlaga organizacijske, kadrovske, finančne in druge ukrepe, ki zadevajo vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji EU (Internet 17).

V letu 2002 se je Ministrska koordinacija sestala desetkrat, nadaljnji usklajevalni sestanki pa so predvideni v prihodnjem letu.

8. VZPOSTAVLJANJE SCHENGenskega NADZORA NA BODOČI ZUNANJI MEJI EVROPSKE UNIJE NA MEJI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO HRVAŠKO

V okviru priprav na izvajanje različnih nalog nadzora na bodoči zunanji meji EU so posamezni nosilci, odgovorni za nadzor in kontrolo oseb ter blaga pri prehajanju državne meje, opravili obsežne aktivnosti na vsebinsko-zakonodajnem, organizacijskem in kadrovskem področju. Obsežne priprave pa potekajo tudi na področju usposabljanja in usklajevanja s schengenskimi standardi ter zahtevami na informacijsko tehničnem področju. Vse navedene aktivnosti potekajo ob intenzivni strokovni in finančni pomoči EU (prek različnih finančnih programov), del potrebnih sredstev pa je zagotovljen tudi v državnem proračunu (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje EU – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Pri izvajanju zahtev pravnega reda EU na področju nadzora državne meje gre za več med seboj relativno neodvisnih področij delovanja državnih organov. V tem primeru govorimo o različnih "kontrolnih sistemih", ki jih je treba vzpostaviti na bodoči zunanji meji z Republiko Hrvaško z različnimi nadzorstvenimi funkcijami: **Schengenski ali varnostni sistem, carinski nadzor in inšpekcijski nadzor**. Slednji pa vključuje: fitosanitarni, zdravstveni, veterinarski in tržni nadzor (Schengenski izvedbeni načrt, 2001:43).

Dimenzije opravljanja nalog na navedenih področjih so različne. Delo inšpekcijskih služb je omejeno le na nekatere mejne prehode, medtem ko mora biti kontrola policije in carine na vseh mejnih prehodih enake kakovosti. Glede na pristojnosti in obveznosti posameznih državnih organov, ki so povezane z nadzorom državne meje, ter glede na funkcionalnost je potrebno ločiti tri skupine mejnih prehodov:

- mejni prehodi, ki so ključnega pomena za osebni promet, prevoz blaga, živali in živil prek bodočih zunanjih meja EU,
- druge mednarodne in meddržavne mejne prehode ter
- mejne prehode za obmejni promet (Schengenski izvedbeni načrt, 2001:43).

8.1. Varnostni nadzor – Ministrstvo za notranje zadeve (Generalna policijska uprava Republike Slovenije)

Generalna policijska uprava Republike Slovenije znotraj Ministrstva za notranje zadeve, je odgovorna za varnostni nadzor prehajanja državne meje in za celovito uresničevanje določil Schengenskega pravnega reda ter evropskih varnostnih standardov, ki izhajajo iz Schengenskega izvedbenega sporazuma. Pri določanju slovenskega koncepta nadzora državne meje po schengenskih standardih je izhajala iz izkušenj tujih partnerskih držav, predvsem Avstrije in Nemčije.

Ključne ugotovitve v zvezi z varnostnim nadzorom na mejnih prehodih so naslednje:

- Obstoječi organizacijski koncept slovenske policije je koncept enotne policije z enotnim poveljstvom za vsa področja.
- Ne vzpostavi se posebna mejna policija, ampak se obstoječi koncept modificira tako, da se predvidi največja možna avtonomija in specializacija skupin za mejno kontrolo na mejnih prehodih.
- Nova organiziranost policije na področju nadzora državne meje je predvidena za bodočo zunanjo in notranjo mejo EU, in sicer na treh organizacijskih ravneh: lokalni, regionalni in državni ravni (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje EU – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Naloge v zvezi z nadzorom državne meje se v sedanji organizacijski strukturi na državni ravni izvajajo v Sektorju za državno mejo in tujce, predvidene pa so naslednje organizacijske enote:

- ustanovitev Specializirane enote za nadzor državne meje – SENDM;
- ustanovitev centralne postaje železniške policije za območje celotne države – PŽP;
- ustanovitev urada "SIRENE" za iskanje oseb in predmetov v okviru Schengenskega informacijskega sistema II (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Na regionalni ravni pa bodo na 7 policijskih upravah, ustanovljene mobilne enote za izvajanje izravnalnih ukrepov in/ali postopkov s tujci (ilegalci), ki pa bodo opravljale tudi operativne izvajalske naloge.

Na lokalni ravni so predvidene spremembe v organizacijski strukturi Policije za nadzor državne meje po schengenskih standardih:

- Na sedanji državni meji z Republiko Italijo, Republiko Avstrijo in Republiko Madžarsko bodo ob uveljavitvi schengenskih standardov ukinjene specializirane policijske postaje, ki izvajajo mejno kontrolo na teh mejnih prehodih.
- Na sedanji državni meji z Republiko Hrvaško oziroma bodoči zunanji meji EU se bo povečalo število policijskih postaj, ki bodo izvajale mejno kontrolo na mejnih prehodih in varovale državno mejo po schengenskih standardih.
- Notranja organizacija nekaterih policijskih postaj bo spremenjena oziroma dopolnjena s skupinami za mejno kontrolo in skupinami za varovanje državne meje (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Projektne naloge in njihovo finančno vrednotenje so razvrščene v tri temeljna problemska področja:

- migracije – imigracije,
- nadzor državne meje in
- organiziran kriminal.

Notranja struktura sredstev je razčlenjena na sredstva, namenjena za realizacijo projektov, ki se nanašajo na investicije (za vzpostavitev informacijskega sistema za zunanjo mejo EU in za tehnično opremo pri nadzoru zunanje meje) in na program izgradnje ustreznih institucij (medinstitucionalno sodelovanje z Avstrijo in Nemčijo) (Internet 17).

Izvajanje nalog za pripravo in izvedbo nove organizacijsko-kadrovske zasnove poteka v skladu s predvidenimi roki. Prestrukturiranje policijske organizacije močno vpliva na potrebe po strokovno usposobljenih kadrih. Zato je bila na področju

zaposlovanja pripravljena projekcija zaposlovanja v policiji v obdobju 2000 –2005 in sistem usposabljanja in izobraževanja ustreznih kadrov za izvajanje schengenskega nadzora na zunanji meji EU. Pripravljen pa je bil tudi celovit načrt programa nakupa tehnične opreme do konca leta 2005. Podrobno so tudi opredeljene potrebe za razvoj informacijsko-telekomunikacijskega sistema in potrebne investicije v opremo do leta 2005 (Schengenski izvedbeni načrt, 2001:44).

Večina projektov z informacijsko-telekomunikacijskega področja ter vzpostavitve in delovanje Schengenskega informacijskega sistema poteka po načrtih. Zaostaja pa nabava tehnične opreme za nadzor bodoče zunanje južne meje, zlasti nabava helikopterjev in policijskega čolna za nadzor modre meje. Težava je v finančnih sredstvih. V proračunih za leto 2002 in 2003 so vidni zaostanki izvajanja načrta Policije, kar vse lahko privede do zamud pri izvajanju nadzora zunanje meje po schengenskih standardih (Debelak, 2002).

8.2. Carinski nadzor – Ministrstvo za finance (Carinska uprava Republike Slovenije)

Glede na to da je EU cona proste trgovine, se carinski nadzor opravlja le na njenih zunanjih mejah: ko blago vstopi v prostor proste trgovine, tam prosto kroži. Glede na to da so pogoji za vstop blaga (višina carin, standardi) pogosto predpisani s pravom EU, se od članic zahteva visoka stopnja profesionalnosti pri carinskem nadzoru na zunanji meji, saj se ta izvaja tudi za druge države članice in v njihovem imenu (Debelak, 2002).

Ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU, bo hkrati vstopila v carinsko unijo. Polnopravno članstvo bo Carinski upravi Republike Slovenije (CURS) prineslo dodatne naloge. Poleg obveznosti, ki jih ima v okviru slovenske državne uprave, bo morala sprejeti še naloge v zvezi s pobiranjem neposrednih prihodkov EU, izvajati skupno trgovinsko politiko ter zaščito in carinski nadzor svojega dela zunanje meje.

Slovenija ima vse institucije, potrebne za izvajanje carinskega pravnega reda. V CURS je bilo ustanovljenih več novih oddelkov za izvajanje nalog carinske službe ob vstopu v EU: oddelki za TARIC,¹⁷ enota za tranzit, oddelek za administrativno sodelovanje na področju trošarin, preiskovalno-informacijski ter analitski center (Debelak, 2002).

Ključna strateška področja in cilji carinske službe do vstopa Slovenije v EU so pravilno izvajanje postopkov, učinkovito pobiranje dajatev, višja raven zaščite družbe, olajševanje pretoka blaga in potnikov, izboljšanje strokovnosti dela zaposlenih in delovnih razmer ter celovita informacijska podpora carinski službi. V zvezi s pripravo na reorganizacijo službe ob vstopu v EU je carinska uprava pripravila tudi dokument "Reorganizacija carinske uprave Republike Slovenije zaradi vstopa Republike Slovenije v Evropsko unijo". Tu so opredeljene kadrovske in organizacijske spremembe slovenske carine zaradi bodisi novih nalog bodisi drugačnega izvajanja sedanjih nalog (Debelak, 2002).

Prek Carinsko informacijskega sistema (CIS) že danes poteka 97 % vseh carinskih storitev, v prihodnje pa je planirana še posodobitev: povečane bodo možnosti prenosnih poti in število komunikacijskih povezav ter posodobljeno elektronsko poslovanje (Internet 17).

8.3. Inšpekcijski nadzor – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Veterinarska uprava Republike Slovenije in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo)

Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS) je vse prostorske zahteve za vseh šest bodočih mejnih kontrolnih točk na meji z Republiko Hrvaško posredovala pooblaščenemu investitorju Servisu skupnih služb Vlade Republike Slovenije. Vse potrebe so usklajene in upoštevane v izdelanih projektih za izgradnjo objektov, vključno z zahtevno opremo.

---

¹⁷ Gre za bazo podatkov o vseh ukrepih, ki jih mora izvesti carinska administracija ob uvozu blaga.

Letos poleti si je teh šest mejnih prehodov ogledala inšpekcija TAIEX iz Bruslja v okviru Peer Rewieva. Po njihovem mnenju je napredek viden, predvsem kar se tiče samega dela mejnih veterinarskih inšpektorjev, ki so se v tem obdobju izobraževali bodisi v okviru Twining projekta za mejo bodisi v okviru delavnic, ki je organizirala VURS. V septembru 2002 je inšpekcija iz Dublina preverjala usposobljenost veterinarskih inšpektorjev, njihove postopke kontrole uvoznih in tranzitnih pošilk ter trenutno opremljenost mejnih prehodov. Na VURS načrtujejo, da bodo s pričetkom leta 2003 prenesli vse dejavnosti na mejne prehode, kar pomeni popolno dokumentacijsko usklajenost z zakonodajo EU. Ko pa bodo zgrajeni ustrezni objekti v skladu z EU standardi, pa se bo temu ustrezno prilagodil tudi sam način dela in kontrole mejnih veterinarskih inšpektorjev (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

V letu 2001 je fitosanitarna inšpekcija zaključila posebno poglavje inšpekcijskega priročnika UVOZ in tako popolnoma uskladila inšpekcijske postopke nadzora rastlin, rastlinskih proizvodov in drugih nadzorovanih predmetov pri uvozu. Priročnik in izobraževanja so bila pripravljena v okviru projektov Phare, kar zagotavlja, da so postopki v skladu z novo slovensko zakonodajo, ki implementira zakonodajo EU. Redna izobraževanja bodo organizirana tudi v prihodnje.

V juliju 2002 je inšpekcija preverjala tudi "mejne" postopke in usposobljenost fitosanitarnih inšpektorjev. Glede na osnutek poročila so ocene dela fitosanitarnih inšpektorjev sicer ugodne, nadgradnja mejnih kontrolnih točk pa je ena od dveh ključnih ugotovitev, kateri je potrebno nameniti vso pozornost. Potrebno je nadzorovati postopke nadgradnje vseh bodočih mejnih kontrolnih točk in zagotoviti, da bodo ti postopki končani do vstopa v EU (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

8.4. Inšpekcijski nadzor – Ministrstvo za zdravje (Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije)

V okvir vzpostavitve inšpekcijskega nadzora na zunanji meji sodi tudi zdravstvena inšpekcija, ki jo izvaja Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije. Ministrstvo za zdravje je v okviru svojih obveznosti pri vzpostavitvi bodoče zunanje meje EU opravilo vse naloge v zakonodajnem smislu prevzema pravnega reda EU.

V zvezi z izvajanjem inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji EU so bila opredeljena področja nadzora oz. vrste proizvodov, nad katerim se bo izvajal nadzor. Zdravstveni inšpektorat na državni meji nadzoruje predvsem: uvoz živil neživalskega izvora, predmete in snovi, ki prihajajo v stik z živili, igrače, kozmetiko, tobak in tobačne izdelke, zdravila in medicinske pripomočke, nevarne kemikalije in različne vire sevanja. V posebnih primerih se vrši tudi nadzor nad preprečevanjem vnosa nalezljivih bolezni (Schengenski izvedbeni načrt, 2001:45).

Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije bo vršil nadzor na naslednjih mejnih prehodih na bodoči zunanji meji:

- za cestni promet: mejni prehodi Obrežje, Jelšane in Gruškovje,
- za pomorski promet v Luki Koper,
- za letalski promet na Letališču Ljubljana-Brnik in
- za železniški promet na železniški postaji Dobova (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

Za potrebno institucionalno usposobljenost Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije za opravljanje nadzora na vseh predvidenih mejnih prehodih bodoče zunanje meje EU so bile opredeljene potrebe po zaposlitvi dodatnih ustrezno strokovno usposobljenih inšpektorjev (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

9. NAČRT IZGRADNJE MEJNIH PREHODOV NA BODOČI ZUNANJI MEJI EVROPSKE UNIJE NA MEJI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO HRVAŠKO

Vsi mejni prehodi na meji z Republiko Hrvaško so bili postavljeni v letu 1991, ko sta Slovenija in Hrvaška postali samostojni državi. Prej državne meje in mejne kontrole med obema republikama nekdanje SFRJ ni bilo. Za potrebe policijskih in carinskih organov so bili postavljeni zabojniki kot začasni objekti. Sprva so zadovoljevali minimalne potrebe za delo mejnih organov in pretočnost takratnega prometa, kmalu pa je bilo ugotovljeno, da so se zaradi vojne na Hrvaškem in kasneje v Bosni in Hercegovini prometni tokovi spremenili, kar je pomenilo večjo obremenitev nekaterih mejnih prehodov, ki niso bili v bližini vojnih operacij. Zato so bili nekateri prehodi v prvih letih delovanja razširjeni, po vojni na območju nekdanje SFRJ pa prirejeni tako, da so omogočali še sprejemljive delovne razmere za varnostne in kontrolne službe. Večji posegi v objekte in infrastrukturo ter novogradnja formalno niso bili mogoči, saj so bili postavljeni brez predhodnih administrativnih dovoljenj oz. kot "črne gradnje" (Debelak, 2002).

Prav za to so vse dosedanje aktivnosti potekale v smeri legalizacije obstoječih objektov. Urejali so se prostorsko ureditveni plani, odkupovala zemljišča, pridobivala se je projektna dokumentacija: od lokacijskih dokumentov, idejnih načrtov in idejnih zasnov za novogradnje do projektov za gradbena dovoljenja ter projektov izvedbenih del za legalizacijo. Zaradi spremenjenih zahtev pri vzpostavitvi prihodnje zunanje južne meje EU je potrebno v večini primerov te mejne prehode temeljito preurediti, jim spremeniti obseg, nekatere pa celo zgraditi na novo.

Spremembe so potrebne zaradi:

- postavitve treh različnih nadzornih sistemov z različnimi funkcijami (schengenski varnostni sistem, carinski nadzor, fitosanitarni in zdravstveni inšpekcijski nadzor);
- določitve mejnih kontrolnih točk (Border inspection posts – BIP);
- določitve mejnih prehodov, na katerih se bo izvajal zdravstveni nadzor (Strategija vzpostavitve zunanje meje Evropske unije, 2001).

Slovenija mora kot država kandidatka za vstop v EU vzpostaviti na bodoči zunanji meji z Republiko Hrvaško primerne mejne prehode, ki ustrezajo standardom Schengenskega izvedbenega sporazuma. Vse oblike mejnega nadzora (policijski, carinski in inšpekcijski) se bodo opravljale le na mejnih kontrolnih točkah, ki so bile določene s sklepi Vlade Republike Slovenije. Mejne kontrolne točke so določene na naslednjih cestnih mejnih prehodih:

- Obrežje (kombiniran veterinarski prehod za živali in živila),
- Jelšane (mejni prehod za živila),
- Gruškovje (mejni prehod za živila)¹⁸.

Kontrola prehoda čez zunanjo mejo z Republiko Hrvaško se bo opravljala tudi na železniških, letaliških in pristaniških mejnih prehodih. Vlada Republike Slovenije je kot mejne kontrolne točke opredelila tudi¹⁹:

- Dobova – železniški mejni prehod,
- Letališče Ljubljana Brnik – letališki mejni prehod,
- Luka Koper – pristaniški mejni prehod (Strategija vzpostavitve zunanje meje Evropske unije, 2001).

Mejni prehodi, na katerih se bo opravljala zdravstvena inšpekcija, pa so naslednji:

- cestni mejni prehodi: Obrežje, Gruškovje, Jelšane, Starod;
- železniški mejni prehodi: Središče ob Dravi, Dobova, Ilirska Bistrica;
- letališka mejna prehoda: Letališče Ljubljana-Brnik, Letališče Maribor;
- pristaniški mejni prehod: Luka Koper (Debelak, 2002).

Izgradnja mejnih prehodov po Schengenskem izvedbenem načrtu na meji z Republiko Hrvaško je načrtovana glede na prioriteto mejnih prehodov. Tako je izgradnja mejnih prehodov razdeljena na tri prioritete sklope:²⁰

---

¹⁸ Sklep je bil sprejet na seji Vlade Republike Slovenije, dne 9. aprila 1998.

¹⁹ Sklep je bil sprejet na seji Vlade Republike Slovenije, dne 29. novembra 2000.

²⁰ Glej Prilogo 2 – Izgradnja mejnih prehodov po prednostnih sklopih.

- 1. sklop: mejni prehodi, kjer so po prioriteti določene mejne kontrolne točke (Obrežje, Jelšane, Gruškovje, Dobova, Letališče Ljubljana – Brnik in Luka Koper),
- 2. sklop: mejni prehodi, pri katerih so že izdelane projektne naloge (Sečovlje, Sočerga, Podgorje, Starod, Metlika, Slovenska vas, Rigonce, Rogatec, Meje, Zavrč, Središče ob Dravi),
- 3. sklop: mejni prehodi, za katere so že opravljene analize obstoječega stanja (Dragonja, Babno Polje, Podplanina, Petrina, Vinica, Orešje, Bistrica ob Sotli, Imeno, Dobovec, Zgornji Leskovec, Ormož, Razkrižje, Gibina, Petišovci) (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije, 2001:47).

V četrtem prioritetenem razredu so sicer določeni mejni prehodi za obmejni promet, ki ne izhajajo iz Schengenskega izvedbenega načrta, vendar je njihova gradnja v interesu Slovenije in Hrvaške kot sosednje države. Problema maloobmejnih prehodov sem se dotaknila že v poglavju 6.2. – Razmerje med Schengenskim izvedbenim načrtom in SOPS.

Za izgradnjo mejnih prehodov po schengenskih standardih na meji z Republiko Hrvaško je odgovorna Slovenija. Vendar pa je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep²¹, da se v duhu dobrososedskih odnosov zavzema za izgradnjo skupnih mejnih prehodov z Republiko Hrvaško, če bo le-ta izkazala jasen in pravočasen interes. Hkrati je Vlada Republike Slovenije poudarila časovno dinamiko približevanju Republike Slovenije EU in se zaradi prilagoditve mejnega režima schengenskim standardom zavzema za pospešitev izgradnje mejnih prehodov z Republiko Hrvaško. Če s strani Republike Hrvaške ne bo ustreznega in pravočasnega odziva, bo Republika Slovenija iz obeh omenjenih razlogov pričela s samostojno izgradnjo mejnih prehodov (Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002, 2002).

---

²¹ Sklep je bil sprejet na seji Vlade Republike Slovenije, dne 25. decembra 2001.

10. OCENA STROŠKOV VZPOSTAVITVE ZUNANJE MEJE EVROPSKE UNIJE NA MEJI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO HRVAŠKO

Izvedba velike večine nalog, ki so predvidene v Schengenskem izvedbenem načrtu, je v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve oz. natančneje v pristojnosti Policije. To je tudi razlog, da se stroški nanašajo predvsem na zahteve in potrebe strokovno in tehnično usposobljenih policijskih organov, ki bodo izvajali kontrolo na bodoči zunanji meji EU.

Za vzpostavitev schengenske meje na zunanji južni meji EU bo morala Slovenija samo za potrebe policije na novo zaposliti ali premestiti približno 2000 strokovno usposobljenih kadrov, zaradi vzpostavitve in vključitve v Schengenski informacijski sistem II pa bo potrebna tudi sodobnejša oprema za nadzor meje (Internet 18). Stroški vzpostavitve učinkovitega sistema za nadzor državne meje, preprečevanje in boj proti organiziranemu kriminalu ter nakup opreme, ki bo omogočala izvajanje schengenskega pravnega reda, so samo v letu 2002 ocenjeni na 10,7 milijonov evrov. Dodatne stroške predstavlja tudi vzpostavitev institucij, ki bodo Sloveniji omogočile direktno policijsko sodelovanje z EU institucijami (SIRENE, EUROPOL) ter nakup tehnične opreme za vzpostavitev informacijsko-telekomunikacijskega sistema. Ti stroški so v letu 2002 ocenjeni na približno 12,2 milijona evrov (Državni program RS za prevzem pravnega reda EU, 2002:172).

Ne smemo pozabiti tudi na stroške vzpostavitve različnih inšpekcijskih kontrol na določenih mejnih prehodih in seveda carinske varnostne kontrole, ki je predvidena na vseh mejnih prehodih. Stroški za vzpostavitev zunanje meje EU na meji z Republiko Hrvaško so načrtovani do leta 2005. Denar se bo črpal iz različnih evropskih programov pomoči državam kandidatkam (Phare, Matra, Mcdda...) in iz državnega proračuna. Proračunska sredstva predvidena za izvedbo investicijskih načrtov, za leti 2002 in 2003 po dosedanjih ocenah ne zadoščajo niti za 5 % realizacije (Izvajanje schengenskega izvedbenega načrta, 2002), kar pomeni, da omejena proračunska sredstva ne omogočajo realizacije Schengenskega izvedbenega načrta v skladu z načrtovano dinamiko. Največji zaostanek se kaže ravno pri investicijah v objekte za

policijske postaje ob meji in pri nabavi tehnične opreme za nadzor meje, vključno s prevoznimi sredstvi. Večina zaostankov se pojavlja pri realizaciji nalog, ki so vezane na odobritev finančnih sredstev (Izvajanje schengenskega izvedbenega načrta, 2002).

Ravno zaradi uveljavljanja schengenskih standardov na državni meji z Republiko Hrvaško bo imela Slovenija, ki bo morala varovati 15 % zunanje meje razširjene EU, več izdatkov kot katera koli druga novinka. Kot je dejal minister za evropske zadeve dr. Potočnik: "... bi morala celovita ureditev tega problema poleg povračila za stroške, ki bodo v obdobju 2004 – 2006 dosegli 414 milijonov evrov ali 2 % letnega bruto domačega proizvoda, obsegati tudi finančno pomoč obmejnemu območju in prebivalstvu ob meji." (Potočnik v Mašanović, 2002:1).

Denar za dodatne izdatke, ki jih bodo imele Slovenija in druge kandidatke zaradi sprejemanja in izvajanja schengenskega pravnega reda, bi lahko črpali iz poltretje milijarde evrov "rezervnih" sredstev za financiranje širitve. Z delom tega denarja bi lahko krili nekatere stroške vzpostavitve in kasneje tudi stroške vzdrževanja zunanje meje EU (Mašanović, 2002:1).

Glede na to, da so bila 13. decembra 2002 zaključena petletna pogajanja med Slovenijo in EU, je sedaj že znano, da bo EU prevzela del stroškov vzpostavitve in vzdrževanja schengenske meje v državah kandidatkah. Slovenija bo v obdobju 2004 – 2006 dobila 107 milijonov evrov, kar predstavlja 45 % vseh stroškov, ki naj bi jih imela Slovenija s tem projektom (Internet 24).

Brez dodatnih sredstev priprave na vzpostavitev zunanje južne meje EU ne bodo realizirane v določenih rokih. To lahko privede do zamud, ki za Slovenijo pomenijo kasnejšo vključitev v schengenski mejni režim. Kako lahko to vpliva na pridruževanje Slovenije EU pa je odvisno od konkretnih izpogajanih izhodišč, ki jih je pridobila Republika Slovenija, ter od njene sposobnosti pridobiti čim več dodatnih sredstev iz različnih programov finančne in tehnične pomoči.

11. ZAKLJUČEK

Zunanja južna meja EU bo, če bo šlo vse po načrtih, po letu 2004 potekala na meji med Republiko Sloveniji in Republiko Hrvaško. Slovenija se je zavezala, da bo do konca leta 2002 sprejela celoten schengenski pravni red in je na dobri poti, da ji to tudi uspe.

V diplomski nalogi sem poskušala predvsem izpostaviti nekatera bolj ali manj pereča vprašanja, ki jih bo morala Slovenija še rešiti, če bo želela vzpostaviti zunanjo južno mejo po vseh določilih Schengenskega izvedbenega načrta. Ta določila se nanašajo na strokovno in tehnično podprt varnostni sistem mejnega nadzora, ki vključuje vse komponente mejne kontrole. Varnostni, carinski in inšpekcijski vidik mejne kontrole je delno že izpeljan, po Schengenskem izvedbenem načrtu pa lahko pričakujemo, da bo do leta 2006 tudi dokončno uresničen, če le ne bo prihajalo do večjih zamud pri izvedbenih delih, ki pa so povezana z ustreznimi finančnimi sredstvi. Za Slovenijo predstavlja projekt vzpostavitve zunanje meje velik zalogaj, tako s finančnega kot tudi izvedbenega vidika, še posebej če pomislimo, da gre v tem primeru za začasno rešitev. Kaj konkretno izraz "začasno" pomeni, pa bomo izvedeli šele čez nekaj let.

Kako bo z vključevanjem SOPS v schengenski pravni red, pa še ni povsem jasno. Odvisno je od tega, kako bo Vlada RS spremljala celoten projekt in kakšno stopnjo prioritete mu bo določila. Glede na to da je pospešila izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, lahko pričakujemo, da bo določeno število maloobmejnih prehodov končanih še pred vstopom Slovenije v EU. Kolikšno bo to število, pa je sedaj še nemogoče napovedati, saj je časovna dinamika izgradnje maloobmejnih prehodov odvisna predvsem od finančnih sredstev in tudi od dobrososedskega odnosa med mejnima državama. Kako se bo reševalo vprašanje državne meje med Slovenijo in Hrvaško, je za sedaj še nejasno. Zadnja možna rešitev je mednarodna arbitražna. Slovenija in Hrvaška pa imata med seboj še veliko drugih nerešenih vprašanj, ki tudi lahko vplivajo na določitev državne meje med obema državama.

12. LITERATURA IN VIRI

1. Celar, Branko (2002): "Slovenija in njene meje". Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana.
2. Burian, Dušan (1999): "Schengen v praksi". Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana.
3. mag. Debelak, Slavko (2002): Delovanje uprave pri vzpostavljanju zunanje meje Evropske unije. Interni dokument.
4. Dolčič, Tone (1999): "Obveznosti Republike Slovenije po Evropskem sporazumu o pridružitvi". Evropska unija, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
5. Državni program Republike Slovenije za prevzem pravnega reda Evropske Unije, Revizija 2002, Ljubljana, maj 2002.
6. Gogala, Roger (1996): Boj za južno mejo – Istra. Enotnost, Ljubljana.
7. Ješovnik, Peter (2000): "Evropska unija: zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe". Visoka šola za management, Koper.
8. Mejač, Živana (ur.) (2000): Pogajalska izhodišča Republike Slovenije za pogajanja o pristopu k Evropski uniji, Služba Vlade za evropske zadeve, Ljubljana.
9. Moussis, Nicolas (1999): "Evropska unija: pravo, ekonomija, politike". Littera picta, Ljubljana.
10. Vršaj, Egidij (2002): "Slovenija v Evropski uniji". Mladinska knjiga, Ljubljana.

11. (2001): Schengenski sporazum: "Območje brez meja". Publikacija delegacije Evropske komisije v Sloveniji, izdal Center Evropa, Ljubljana.
12. European Commission (2002): Regular Report on Slovenia`s Progress towards Accession & Anlargement Strategy Paper. Interni dokument.
13. Strategija vzpostavitve zunanje meje Evropske unije (2001), Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana. Interni dokument.
14. Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije (2001). Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za zunanje zadeve, Ministrstvo za pravosodje, Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, Ljubljana. Interni dokument.
15. Schengenski izvedbeni načrt za uveljavitev bodoče zunanje meje Evropske unije – realizacija v letih 2001 in 2002 (2002). Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za zunanje zadeve, Ministrstvo za pravosodje, Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, Ljubljana. Interni dokument.
16. Informacija o dinamiki izgradnje mejnih prehodov v luči Sporazuma med RS in RH o obmejnem prometu in sodelovanju, Pogodbe med RS in RH o skupni državni meji ter določil Schengenskega sporazuma (2002). Ljubljana. Interni dokument.
17. Izvajanje schengenskega izvedbenega načrta (2002). Ministrstvo za notranje zadeve. Interni dokument.
18. Ustava Republike Slovenije (1998). Gospodarski vestnik, Nova slovenska zakonodaja, Ljubljana.
19. Vidmajer, Saša: "Rupel upa, da incidentov ne bo več." Delo, 24. 9. 2002, leto XLIV, št. 220, str. 1.

20. Šuligoj, Boris: "Do leta 2005 nadzor schengenske meje." Delo, 15. 10. 2002, leto XLIV, št. 238, str.1.
21. Mašanović, Božo: "Stroški schengenske meje." Delo, 12.11. 2002, leto XLIV, št. 260, str. 1.
22. R.P. in STA: "Občutljivi trenutek." Delo, 29.8. 2002, leto XLIV, št. 198, str. 2.
23. Žerjavič, Peter: "Srečanje optimistov do zadnjega negotovo." Delo, 10.9. 2002, leto XLIV, št. 208, str. 1.
24. Bohte, Gorazd: "Arbitraža kot priročna fatamorgana." Delo, 10.9. 2002, leto XLIV, št. 208, str 5 .
25. Razgovor z mag. Slavkom Debelakom, Vodjem operativne skupine SVEZ za vzpostavitev varnostnega, carinskega in inšpekcijskega nadzora na bodoči zunanji meji Evropske unije.

12.1. INTERNETNI VIRI

Internet 1: The Schengen acquis and its integration into the EU,
<http://europa.eu.int/scadplus/printversion/en/lvb/133020.htm> z dne: 5.11.2002.

Internet 2: Nice treaty – state of the procedure on 21.10.2002,
http://europa.eu.int/comm/nice_treaty/ratifiable_en.pdf z dne: 4.11.2002.

Internet 3: Udeležba ministra dr. Rupla na srečanju zunanjih ministrov desetih držav kandidatk za članstvo v Evropski uniji,
http://www.sigov.si/mzz/novinarsko_sred/szj/02102101.html z dne: 4.11.2002.

Internet 4: Introduction: Convention from 19. June 1990 Applying the Schengen Agreement of 14. June 1985 between the Government of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic, on the Gradual Abolition of Checks at their Common Borders, <http://w4u.eexi.gr/~anbos/scheintr.htm> z dne: 4.11.2002.

Internet 5: Schengen, Title 2, Abolition of checks at internal borders and movement of persons: Convention from 19. June 1990 Applying the Schengen Agreement of 14. June 1985 between the Government of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic, on the Gradual Abolition of Checks at their Common Borders, <http://w4u.eexi.gr/~antbos/body2.htm> z dne: 4.11.2002.

Internet 6: Schengen, Title 4, The Schengen Information System: Convention from 19. June 1990 Applying the Schengen Agreement of 14. June 1985 between the Government of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic, on the Gradual Abolition of Checks at their Common Borders, <http://w4u.eexi.gr/~antbos/body4.htm> z dne: 4.11.2002.

Internet 7: Evropska unija: Odnosi med Slovenijo in Evropsko unijo, http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Odnosi/odnosi.htm z dne: 30.7.2002.

Internet 8: Council of the European Union: EU Schengen Catalogue: External borders control, Removal and readmission, <http://ue.eu.int/jai/default.asp?lang=en> z dne: 4.11.2002.

Internet 9: Free Movement of Persons within the European Union, <http://europa.eu.int/en/agenda/schengen.html> z dne: 4.11.2002.

Internet 10: Schengen, Title 1, Definitions: Convention from 19. June 1990 Applying the Schengen Agreement of 14. June 1985 between the Government of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French

Republic, on the Gradual Abolition of Checks at their Common Borders,
<http://w4u.eexi.gr/~antbos/body1.htm> z dne: 4.11.2002.

Internet 11: Irska s podporo pogodbi iz Nice odprla vrata širitvi Evropske unije,
http://www.pinkponk.com/02_detail_arhiv.asp?ID=3009025&category=SVET z dne:
11.11.2002.

Internet 12: Slovenia is preparing to establish Schengen border,
<http://www.uvi.si/eng/new/background-information/schengen-border/> z dne:
28.11.2002.

Internet 13: Zakon o nadzoru državne meje,
http://www.dzrs.si/si/aktualno/spremljanje_zakonodaje/sprejeti_zakoni/sprejeti_zakon_i.html z dne: 11.11.2002.

Internet 14: SIOL-ove novice: Mejni spor s Slovenijo ni bil nacionalističen,
http://www.siol.net/novice/news_tech/NewsUtil/printnewz.asp?article_id=1202111719093526 z dne: 17.11.2002.

Internet 15: Slovenija pričakuje polno vpetost v Schengen v letu 2005,
<http://www.mladina.si/dnevnik/1614> z dne: 28.11.2002.

Internet 16: Kdaj bo v Sloveniji začel veljati Schengenski sporazum?
<http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/442-105/> z dne: 31.7.2002.

Internet 17: Vzpostavitev zunanje meje z EU. Ministrska koordinacija.
<http://www.gov.si/svez/> z dne: 2.12.2002.

Internet 18: Schengen ni nov berlinski zid.
http://24.ur.com/naslovnica/slovenija/20020612_2009796.php z dne: 29.7.2002.

Internet 19: Kada će Hrvatska ući u Schengenski prostor? <http://.vlada.hr/sporazum-EU.html> z dne: 31.7. 2002.

Internet 20: Kaj bo dokončno uvajanje schengenskega pravnega reda spremenilo v primerjavi z dosedanjim mejnim in obmejnim režimom?
http://www.policija.si/si/faq/faq_prikaz.php z dne: 31.7. 2002.

Internet 21: V Evropo prek Slovenije - Hrvaški predsednik Stjepan Mesić.
<http://www.mladina.si/mednik/200131/clanek/mesic/> z dne 29.7. 2002.

Internet 22: Pre-Accession Strategy – Pre Accession Instruments.
http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/europe_agr.htm z dne: 30.7. 2002.

Internet 23: Potočnik in Mimica za ljudem čim bolj prijazno schengensko mejo.
http://77www.pinkponk.com/02_detail.asp?ID=2747055 z dne: 2.8. 2002.

Internet 24: Služba Vlade za evropske zadeve, dejavnosti, pogajanja.
<http://www.gov.si/svez/> z dne: 24.12.2003.

13. PRILOGI

PRILOGA 1: KOMPENZATORNI UKREPI SCHENGenskega izvedbenega sporazuma (SCHENGEN II)

<u>PODROČJE</u>					
zunanja meja	sistematična kontrola na mejnih prehodih	kontrola zračnega prometa s tretjimi državami	nadzor zelene meje		
notranja meja	vzpostavitev kontrole kot zahteva nacionalna varnost	prijava državljanov tretjih držav pri/po prehodu meje	kontaktne enote v mejnih regijah	izročitev / predaja	tiralnični nadzor v obmejnem območju, na tranzitnih cestah
čezmejno sodelovanje	oficirji za zvezo	čezmejno opazovanje	čezmejno zasledovanje	skupni tiralnično-preiskovalni ukrepi	
nadzor v notranjosti	dolžnost prijave pri prenočitveni dejavnosti	promet oseb	promet blaga	prevoz nevarnih snovi	
tiralnično informacijski sistem	C-SIS Straßburg	N-SIS, SIRENE	ostala izmenjava informacij	<u>EUROPOL</u> pravo EU	
usklajevanje nacionalnega prava	poenostavit ev pravne pomoči / izročitev	obveznost vizumov	azilno in tujsko pravo	pravo o narkotikih in orožno pravo	policijsko pravo za od suma neodvisne kontrole

VIR: Burian, Dušan (1999): Schengen v praksi, stran: 53, Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana.

PRILOGA 2: IZGRADNJA MEJNIH PREHODOV PO PREDNOSTNIH SKLOPIH

Sklop I

MEJNI PREHOD	KATEGORIZACIJA	STANJE PROJEKTA v novembru 2002
OBREŽJE	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sprejeta uredba o lokacijskem načrtu ▪ izdelan idejni projekt in projekt za gradbeno dovoljenje ▪ odkup zemljišč poteka ▪ arheološka izkopavanja v zaključni fazi
GRUŠKOVJE	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sprejet program priprave za izdelavo lokacijskega načrta ▪ izdelani idejni projekti ▪ sofinanciranje izgradnje (Phare)
JELŠANE	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poteka spreminjanje idejnih projektov zaradi racionalizacije stroškov gradnje ▪ izdelane prve idejne zasnove za skupni mejni prehod z RH ▪ sofinanciranje izgradnje (Phare)
DOBOVA	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sprejet program priprave za izdelavo lokacijskega načrta ▪ izdelane idejne zasnove (januar 2002) ▪ lokacijsko rezerviran prostor za skupni mejni prehod z RH ▪ sofinanciranje izgradnje (Phare)
LUKA KOPER	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelava projektne dokumentacije (Phare) ▪ gradbeno dovoljenje ▪ v pripravi razpis za izbor izdelovalca lokacijske dokumentacije objekte
LETALIŠČE BRNIK	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet, BIP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelava projektne dokumentacije ▪ v izdelavi prošnja za sredstva Phare

Sklop II

MEJNI PREHOD	KATEGORIZACIJA	STANJE PROJEKTA v novembru 2002
METLIKA	Mednarodni mejni prehod za potniški in blagovni promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelana projektna dokumentacija za izvedbo –racionalizirana varianta ▪ zemljišča – potrebni vpisi v zemljiško knjigo ▪ razpis za gradnjo (Phare)
SLOVENSKA VAS	Meddržavni mejni prehodi za potniški promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelana projektna dokumentacija ▪ zemljišča – poteka postopek razlastitve ▪ razpis za gradnjo (Phare)
ROGATEC	Meddržavni mejni prehodi za potniški promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelana projektna dokumentacija ▪ zemljišča – v odkupu ▪ razpis za gradnjo (Phare)
STAROD, SREDIŠČE OB DRAVI	Mednarodna mejna prehoda za potniški in blagovni promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izdelane idejne zasnove za Središče ob Dravi na obstoječi lokaciji
OSTALI MEJNI PREHODI: SEČOVLJE, SOČERGA, PODGORJE, RIGONCE, MEJE, ZAVRČ	Mednarodni in meddržavni mejni prehodi za potniški ali potniški in blagovni promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ priprava razpisa za projektiranje – legalizacija

Sklop III

MEJNI PREHODI	KATEGORIZACIJA	STANJE PROJEKTA v novembru 2002
DRAGONJA, BABNO POLJE, PETRINA, VINICA, OREŠJE, BISTRICA OB SOTLI, IMENO, DOBOVEC, ORMOŽ, GIBINA, PETIŠOVCI	Mednarodni in meddržavni mejni prehodi za potniški in potniški in blagovni promet	<ul style="list-style-type: none"> • priprava razpisa za projektiranje – legalizacija

Vir: mag. Debelak, Slavko (2002): Delovanje uprave pri vzpostavljanju zunanje meje Evropske unije. Interni dokument.